

Les paraules escampades
per damunt aquest paper
han vessat petits episodis de
el mar de la nostra història de
Poble que respira, viu, camina,
canta, balla; plou, riu... i escriu.

Cròniques escrites amb hores
perdues a compte del deuà;
pels qui hi som però demà no hi serem,
pels qui hi eren però ja no hi són,
pels qui no hi són però vindran.

Paraules mesclades amb grumons
de terra del Pla, amassada amb
pessics de sandàlia mal cordada.

Paraules de la flama vilafraquesa,
encesa amb la suor dels avantpassats.

Paraules, llaurades, solcades i aferrades
que volen fuir dels brulls de la
nostra existència, avui a La Vila;
la nostra Vila; Vila de tots.

"ES MOLINOU"

Publicació mensual de
l'Obra Cultural Balear

Depòsit Legal
PM - 336-1986

Edita:
Obra Cultural Balear
de Vilafranca

Coordina:
Jaume Català

Redacció i Col·laboradors:

Andreu Bauçà
Francesc Amengual
Joan Barceló
Joan Jaume
Bartomeu Català
Biel Monserrat
Jaume Nigorra
Jaume Sansó
Miquel Barceló
Joan Bauzà
Joan Rigo

Redacció Esports:

Jaume Vidal
Tomeu Ferrer
Antoni Sansó
Guillem Más

Imprimeix:

TIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, n° 2
MANACOR

**Els articles publicats en
aquesta revista sols
expressen l'opinió
dels seus autors**

L'Escola de Música torna a sonar per segon any

L'Escola Municipal de Música ha tornat començar, al col·legi Es Cremat, el seu segon curs després de la seva implantació al nostre poble l'any passat. El curs s'inicià a meitats del mes d'octubre, amb més de cinquanta alumnes inscrits, i s'allargarà fins a les acaballes del mes de maig de 1996. A les inscripcions d'enguany en destaquen el nombre de persones de diferents localitats del llevant mallorquí, com puguin esser Sant Joan, Petra o Manacor, que s'han decidit per la nostra escola a l'hora de fer els seus cursos musicals.

La direcció del centre continua a càrrec de Josep Francesc Palou, qui al mateix temps realitza les classes de flauta travessera. Immaculada Moreno substitueix Maria Àngels Riera a les assignatures de Llenguatge Musical i la Iniciació al Piano, Pere Siquier continuarà fent les classes de Clari-

La quota mensual de l'Escola de Música ha pujat 1000 pessetes

net i Vicenç Caldentey i Joan Roig s'encarregaran de donar classes de guitarra i piano, respectivament.

Davant l'elevat cost que suposa la implantació de l'Escola de Música a l'ajuntament, i donat que no ha rebut cap ajuda per part del Ministeri d'Educació, s'acordà en ple pujar en mil pessetes el preu públic que passarà a ser de quatre mil pessetes davant les tres mil mensuals que es venien pagant.

Els escolars troben menjador a la Residència

(Redacció).- Des del 30 d'octubre el menjador de la residència de la tercera edat acolleix als escolars del col·legi Es Cremat inscrits a aquest servei que un any més ha programat l'Associació de Pares d'Alumnes, amb el consentiment del Consell Escolar i la corresponent autorització de la Delegació Provincial de Ministeri d'Educació i Ciència (MEC).

Durant el curs passat, 94-95, un promig de trenta alumnes anaven a dinar al restaurant es Cremat degut a què el col·legi no compta amb aquest servei. El tancament de l'establiment de restauració motivà que l'Associació de Pares es cercàs

una alternativa, trobada en aquesta ocasió en el servei que pot oferir als nins i nines del col·legi la residència de majors del nostre poble.

L'Ajuntament té entre els seus objectius a mig termini la construcció d'un menjador escolar. Aquesta proposta està encara prou verda degut a la manca de pressupost i al poc interès que demostra el MEC per a completar els serveis escolars. La compra d'un solar per a dotació escolar entre la cantonada del carrer de Sant Josep i el de Mestre Bauzà pot ser l'inici per a què en el futur el col·legi disposi del corresponent menjador.

Testimonis de la història

Des d'aquestes pàgines hem estat testimonis de la història més recent del nostre poble. La revista *Es Molí Nou* tanca, amb el número que teniu a les mans, el seu primer centenar d'edicions. És pot dir que hem superat ja una fita important i que hi ha un bon troç de camí fet. La nostra tasca era deixar constància d'un temps i a força de mirar una mica cap enrera ens podem sentir prou satisfets, no pel bé o malament que ens han sortit les coses, sinó pel fet de que algun dia repassant el passat podrem dir "nosaltres hi érem per contar-ho". Aquesta és en aquests dies la nostra gran satisfacció: ésser testimonis de molts esdeveniments i haver-ho contat de la millor manera que hem sabut. I de la forma que ho hem fet, ens permetreu que avui, sense cap ànim d'esperar complaences ni brevejades, expliquem la nostra sensació.

L'experiència es un do que no es pot comprar ni vendre. Qui començaren la publicació d'aquesta revista local portaven un cert grau de motivació per fer surar els valors d'un petit mitjà de comunicació com aquest. Més després de viure la censura a *Santa Bàrbara* (darrerieria de 1985), revista de la que eren redactors i col·laboradors.

Malgrat passin les persones, les entitats amb caràcter propi queden. El pas del temps comporta regenerar, i *Es Molí Nou* s'ha anat airejant amb nova gent, saba nova, que aporta noves il·lusions, nous projectes i garanteix el futur. Aquí radica l'èxit de l'existència d'aquesta publicació, de la revista de po-

ble, també la dels grups cel·lulars que la malaeixen. La constància ens ha inmutat de les 'crítiques per criticar' i a la vegada ens ha fet receptors de les crítiques serenes i dels consells de qui veritablement han cregut en un projecte cultural que ha viscut deu anys amb molta llum i poques ombres.

La situació en el maig de 1986 era prou diferent de la present, quan el 1995 està badallant. La crispació social i política d'aleshores no té res a veure amb el clima actual. Algunes coses ha canviat? Ha madurat la societat vilafranquera? Ha perdut dinamisme i el relax social ens porta cap a una ralentització de la vida en comunitat? Doncs aquestes preguntes tal volta no trobin resposta fins que passin deu anys més, perquè a moltes qüestions que ens bellugaven pel cap a mitjans de 1986 ara els hi troban raons. En tot cas són els propis lectors, des d'una postura reflexiva i seguint els paràmetres del què s'ha vist i del què s'ha llegit, qui puguin emetre un millor judici sobre la nostra feina.

En cent números hem intentat acostar als vilafranquers a la seva Vilafranc, i el poble de tots a nosaltres mateixos, per conèixer-lo millor, per aprofundir dins la terra bufarella i baixar per les arrels fins a trobar la humitat, la existència mateixa, el present. Però cal seguir afegint la terra, preparar-la per la història que ens arribarà demà o passat demà.

Partint de què dins la nostra humanitat ens hem errat en alguns moments, no ens cau cap

anell per demanar disculpes als afectats. Sabem que mai plou a gust de tots i som conscients de què algunes brusques primes han provocat un rierol en determinades situacions.

Dit això volem fer una convidada general a tots els vilafranquers per a què s'impliquin en el futur del nostre poble, posant bravó i empenyent el carro quan s'enquelli dins el moll. I la invitació es fa extensiva per aquells que vulguin donar-nos una mà en qualsevol tasca. Amb moltes mans garantirem l'existència més immediata de la revista que ha estat, és i pretén ésser en el demà una eina d'apropament entre tots els vilafranquers. Una revista de portes obertes que integri persones, idees, projectes... i que acaramulli il·lusions per un poble millor.

Es Molí Nou

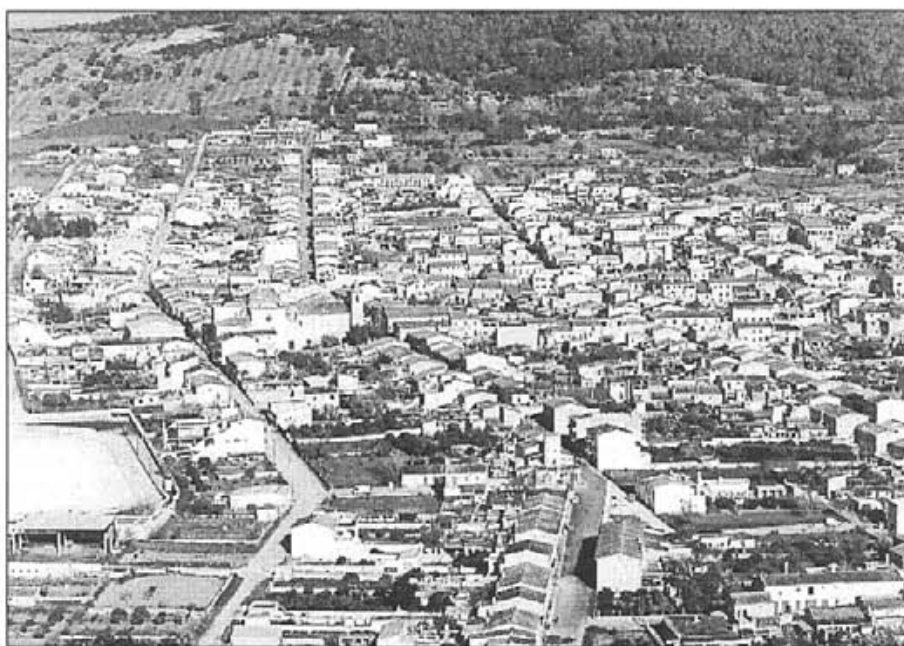
La contribució urbana pujarà un 25 % i els fems un 37 % l'any que ve

Els impostos municipals no havien variat des de 1989

(Redacció).- L'impost sobre bens immobles (IBI) o el que es coneix com contribució urbana pujarà un 25 per cent l'any que ve. Però aquesta forta pujada anirà acompanyada també d'un augment de la taxa per recollida de fems, que en el 1996 passarà a ser de 4.800 pessetes (enguany se n'han pagades 3.500 per casa). Aquesta variació a l'alça suposa una pujada d'un 37 per cent.

El regidor d'Hisenda, Rafel Sansó, explicà que l'augment de la contribució urbana es fa, després de cinc anys de congelació de l'impost, per a disposar dels diners mínims per afrontar inversions en obres de millora. "Els ingressos i les despeses municipals estan pràcticament igualats per a 1996 i si volem invertir una mica no queda altre remei que pujar de 0'40 a 0'50 el coeficient de la contribució urbana", que equival a una pujada d'un 25 per cent. En quant a la taxa de fems, es va recordar que Vilafranca és el poble on els usuaris paguen menys per aquest servei. La taxa no havia estat modificada en els darrers anys, quan a la Mancomunitat del Pla, es paga a 4.800 pessetes per casa. L'Ajuntament de Vilafranca no havia pujat el preu als contribuents, però pel seu compte havia d'abonar la diferència de només cobrar 3.500 pessetes enlloc de les 4.800 que es paguen als altres pobles. El batle assenyala en el passat ple del 28 d'octubre que l'Ajuntament no pot aguantar la bestreta feta en anys anteriors, quantificada en uns dos milions de pessetes anuals, per equilibrar el cost del servei de recollida de fems amb la recaptació menor que es feia per no haver de gravar més l'economia familiar dels vilafranquers.

El PP va protestar pel que considera una pujada desproporcionada i demanà que es cerquin alternatives per gaudir de més ingressos que no sigui

El rebut de recollida de fems passarà de 3.500 a 4.800 pessetes per casa

només pujar els impostos. El portaveu conservador, Sebastián Garí, sol·licità que es tenguí més esment en cobrar tots els rebuts i recordà que si sempre hi ha hagut superàvit no hi ha cap motiu per haver d'eixugar més les butxaques dels vilafranquers. Els regidors del PSM contestaren que qui cobra els impostos és la Comunitat Autònoma, que el 80 per cent dels vilafranquers paguen en període voluntari, dada que sorprèn als mateixos recaptadors del Govern Balear. Garí també demanà que es faci un padró de beneficència "per ajudar als més pobres". El regidor d'Acció Social, Tomeu Mascaró, li remarcà que la gent de menys ingressos no paga impostos i que si un dimecres anava a l'Ajuntament a parlar amb l'assistenta social tal volta sabria quines ajudes reben els vilafranquers amb

El PP diu no entendre com, tenint superàvit cada any, es pugen els impostos.

menys recursos econòmics.

El debat sobre la pujada d'imposts va augmentar de temperatura quan Sebastián Garí demanà que no se pagassin tants sopars i berenars, que així tal vegada no caldria pujar tant. Joan Bauzá l'advertí: "no xerris de lo que no saps", i seguidament li recordà que els regidors del PSM ni sopen ni berenen a compte de l'Ajuntament. El batle li recordà que la seva paga és de 12 mil pessetes cada mes, mentre alguns regidors del PSM enfatitzaven que els sopars o berenars pagats amb diners públics ho han estat per aquelles persones que d'una manera altruista han ajudat a organitzar actes de caire cultural. La regidora Catalina Bover volgué recalcar, en el mateix ple, que l'Ajuntament organitzava el màxim d'activitats possibles per potenciar la joventut.

NUEVOS

DISEÑO MOTORES PRESTACIONES CONFORT COLORES SEGURIDAD ECOLOGIA

1.4 12v	80CV
1.6 16v	103CV
1.8 16v	113CV
2.0 20v	147CV
1.9D	65CV

Presentamos los resultados de un gran proyecto: el Fiat Bravo y el Fiat Brava. Dos coches distintos, completamente nuevos, creados con un propósito específico: ofrecer el placer de la elección.

DISEÑO. Línea musculosa y formas agresivas en el Bravo. Líneas suaves y amplias en el Brava. Dos perso-

nalidades únicas en cada detalle, y con 4 niveles de equipamiento para el Fiat Bravo y 3 para el Fiat Brava.

CONFORT. Máxima habitabilidad, mandos de control ergonómicos, asientos anatómicos, 3 reposacabezas integrados en los asientos traseros, radiocasete integrado.

PRESTACIONES. Dos nuevas familias de motores gasolina, todos multivalvulas. Del 1.4 con 80CV y 3 válvulas por cilindro, al 1.6 16v Torque de 103CV. Del 1.8 16v con 113CV al 2.0 20v de 147CV. Completa la gama el motor diesel 1.9 de 65CV.

FIAT BRAVO. FIAT BRAVA. LA ELECCION.

SEGURIDAD. Máxima seguridad preventiva, activa y pasiva. Barras laterales, travesaño anti-intrusión entre los asientos traseros y el maletero, tercera luz de freno, sistema de prevención de incendios FIS, Airbag de conductor y ABS, de serie según versiones. Opcionalmente, airbag de pasajero. De serie, Fiat

Code, el sistema digital de bloqueo del motor.

COLORES. Colores sorprendentes y llamativos que se adaptan a la personalidad de cada coche: 11 colores más vivos y luminosos para el Fiat Bravo, 13 más suaves y cálidos para el Fiat Brava.

ECOLOGIA. Reciclables al 100%, están libres de

CFC y de otras sustancias contaminantes. Además, sus motores cumplen ya la normativa de la Unión Europea fase II de 1997.

Fiat Bravo. Fiat Brava. La elección.

Fiat Bravo desde: 1.795.000 Pts.
Fiat Brava desde: 1.865.000 Pts.

IVA y transporte a 100 km. IVA Manacor y exp. A. matriculación incluida.

1.4 12v	80CV
1.6 16v	103CV
1.8 16v	113CV
1.9D	65CV

Concesionario Oficial:

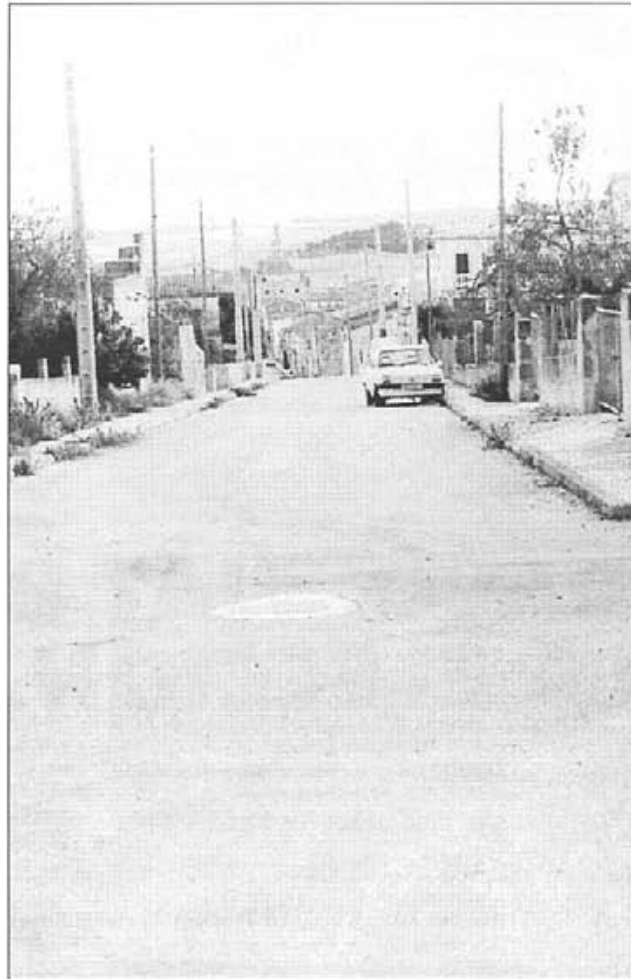
AUTOVENTA MANACOR, S.A.

Pol. Manacor. Fusters, solar 43. Tel. 84 34 00. MANACOR.

L'Ajuntament programa obres per 12,7 milions per a 1996

(Redacció).- Acabar la placeta de Es Molí Nou (3,3 milions de pessetes), sembrar arbres als carrers: des Vent, Costa i Llobera i Pare Jaume Rosselló (5,8 milions), i reformar la plaça de Sant Joan (3,6 milions), són les obres previstes per l'Ajuntament per al proper 1996. La petició municipal al Consell Insular de Mallorca per a què s'inclouin aquests projectes dins el Pla d'Obres i Serveis de 1996 fou aprovada pel ple el passat 28 d'octubre.

El PP va recriminar al PSM que les millores que es fan al poble es facin en major magnitud a la Vilafranca sud que a la Vilafranca nord. Sebastián Garfí, fent de portaveu del PP, considerà que l'ordre de prioritats establert per al Pla d'Obres i Serveis de 1996 (primer arreglar la plaça d'Es Molí Nou, després la sembra d'arbres i finalment reformar la plaça de Sant Joan) n'era una bona prova. Joan Nicolau, també del PP, demanà que en el futur es tenguí en compte l'arreglar aquells camins de fora vila que connecten amb el casc urbà. El PSM, va respondre a les crítiques dels conservadors: el batle recordà que no hi ha dues vilafranques, tal com ho vo-

lia fer entendre Sebastián Garfí, i que mai se mirava si la millora es feia a la part nord o a la part sud. Salvador Barceló assegurà que les inquietuds demostrades pel PP sobre preferències a l'hora de fer les obres no eren al carrer

i que la gent no mira si la millora es fa a una part o altra de la carretera. Garfí va lamentar que Salvador Barceló "com a cap de Policia no sabi lo que sa gent xerra en es carrer". Barceló recordà que el PSM guanyà les darreres eleccions tant al nord com al sud i que les millores "es fan en benefici de tot el poble". Jaume Sansó nomenà algunes obres fetes als darrers anys a la part alta del poble per a desfer la teoria del PP sobre les dues meitats. El regidor d'Urbanisme, Andreu Bover, recordà que de les tres obres per a les que es demanen ajudes al Consell "dues estan a la part nord i només una a la part baixa". El regidor del PSM va justificar la prioritat donada a la plaça d'Es Molí Nou: "acabar una obra que ja està començada". Sobre la sembra d'arbres remarcà que aquesta donarà una nova imatge d'urbanitat. Per a Sebastián Garfí "la plaça de Sant Joan hauria de tenir prioritat",

frase que rematà dient: "permetrà un ambient de més amistat entre tots". A la votació per aprovar el pla d'obres de 1996, el PSM vota a favor (7) mentre que el PP (3) es va abstenir.

*Material escolar,
llibres, revistes, premsa,
objectes de regal*

Ctra. Palma, 49
Telèfon 83 21 84
07250 VILAFRANCA

Dissabte dia 2 de desembre

A les 20 hores, obertura de l'exposició "Es Molí Nou de cent", a la sala d'actes de Sa Nostra, i juntament es presentarà el número 100 de la revista, acte seguit es farà la presentació del llibre la "Desigualtat dins la igualtat. Societat i la família. Vilafranca durant els s. XIX i XX i arbres de família", de Pere Sales i Mª Antònia Gomila. Acabarem amb una taula rodona sobre el tema.

Diumenge dia 3 de desembre

A les 20 hores, ball obert per tothom a la plaça Major amb l'actuació dels grups "Tramudança" i "Vilafranca i bóta".

A la mateixa hora també s'obrirà l'exposició "Es Molí Nou de cent", s'encendrà el fogueró i la quinta del 75 oferirà el servei de bar.

Dilluns dia 4 de desembre

A les 8'00 hores, el col·lectiu "Paret Seca" organitza i vos convida a l'entelada de la caseta de Son Pere Jaume i a fer s'era al mateix indret.

A les 15'00 hores, partits de futbol entre els quatre bars juvenils de la Vila.

A les 18'30 hores, "Taller d'instruments tradicionals" a la biblioteca.

A les 19'30 hores, missa honor a Santa Bàrbara a l'església parroquial.

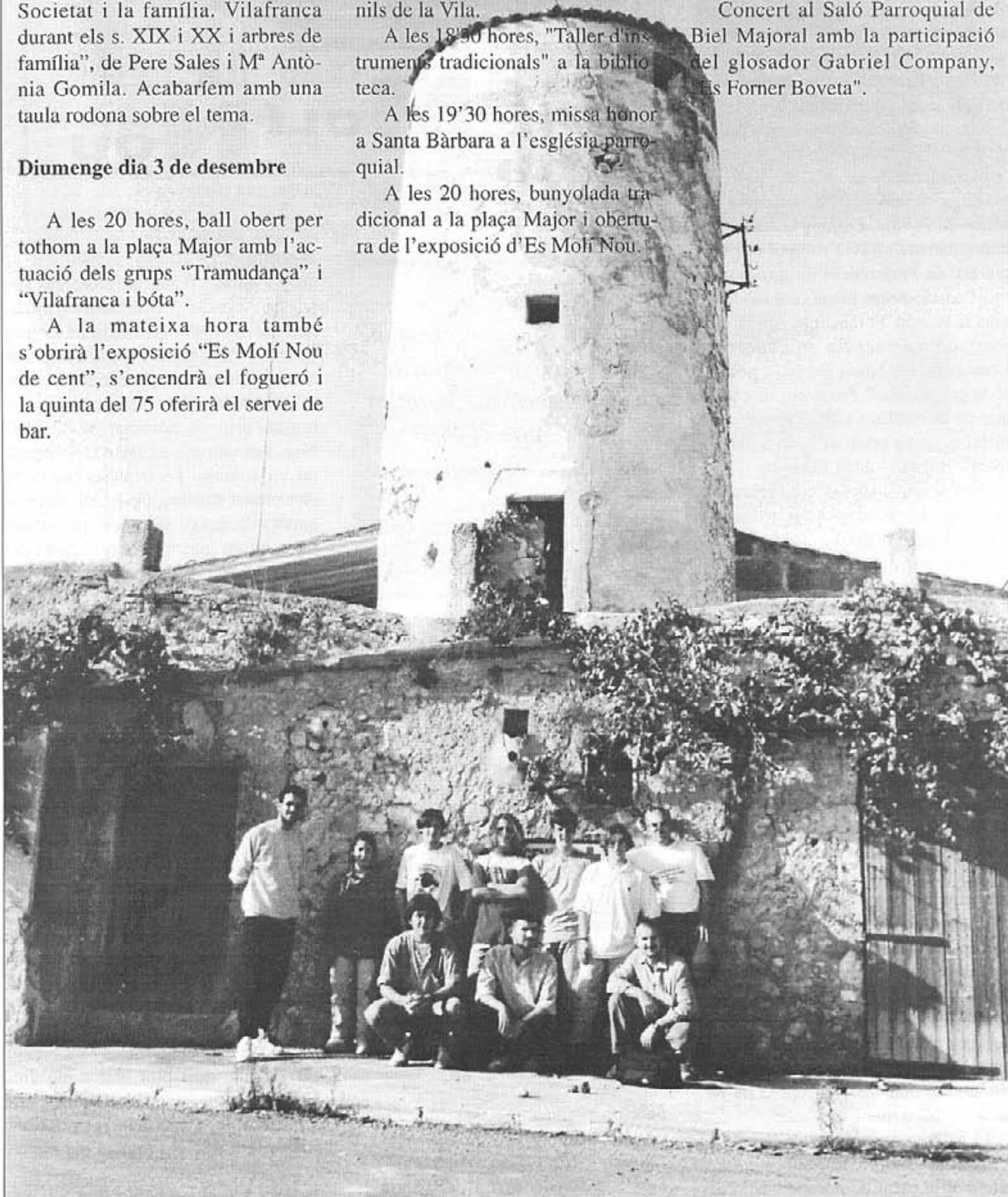
A les 20 hores, bunyolada tradicional a la plaça Major i obertura de l'exposició d'Es Molí Nou.

Dimarts dia 5 de desembre

A les 21 hores, conferència a la sala d'actes de Sa Nostra a càrrec de Llorenç Capellà sobre "La Guerra Civil a Mallorca".

Dimecres dia 6 de desembre

Concert al Saló Parroquial de Biel Majoral amb la participació del glosador Gabriel Company, Es Forner Boveta".

Bon vent pel Molí

EL BON VENT QUE HA MOGUT LES PALES DEL MOLÍ

El part de *Es Molí Nou* tingué lloc al maig de 1986, després de quasi mig any de gestació. Aleshores es publicava encara la revista parroquial *Santa Bàrbara*. Per tant calia preguntar-se per què dues publicacions a un poble com el nostre? Doncs per una simple raó, la llibertat d'expressió, principi inalterable de qualsevol mitjà de comunicació, havia estat vulnerat pel rector de llavors, Llorenç Galmés, i en conseqüència s'havia romput el sentit mateix de l'existència de una revista que fins aleshores havia estat modèlica dins la Premsa Forana, malgrat la seva teòrica dependència de l'Església. Com és sabut, *Santa Bàrbara* portava el segell de *Full Parroquial*, encara que en el rerafons el naixement de la mateixa no va estar fermada a una direcció única des de la Rectoria.

La sortida d'alguns col.laboradors de *Santa Bàrbara* i el fet mateix de què el batle de llavors havia barrejat al rector per què determinades informacions sobre política municipal no li havien agradat, aconsellaven (i la història ens ha demostrat l'encert) donar llum a una nova publicació que no comprometés a ningú més que a la gent que la volgués impulsar. No cal dir que la iniciativa exigia no només el treball i esforç personal dels cappers, sinó també de la inversió econòmica suficient per a garantir la sortida al carrer de la nova revista. Ambdues condicions es varen donar plenament, amb la il·lusió de qui es compra una joguina nova. Però apart, també calia gaudir d'un lloc adient on poder elaborar la revista; una seu. I tampoc va faltar qui ens deixàs un local on poder treballar. Tot allò acaramullava confiança vers un projecte editorial que ja camina directament a botar el llistó del seus deu anys. Aquesta edició amb el número 100 suposa un petit alè abans d'intentar el salt.

El naixement de *Es Molí Nou* no es produïa per omplir cap buit, sinó per refermar el camí de normalització de-

*“El naixement de
Es Molí Nou es va produir
per refermar el camí de
normalització democràtica
en el nostre poble”*

mocràtica en el nostre poble. Fi aquest que des d'un principi topà amb certes antipaties d'un reduït sector de gent i amb el recolzament d'un segment molt més ampli. Així ho demostra que al segon més de publicar-se la revista fossin ja prop de cent els domicilis que demanaven rebre puntualment la nova publicació. Avui aquest el nombre de socis camina cap al 300 i suposa un dels índexs més alts de la Premsa Forana (la associació que aglutina a totes les revistes locals de l'illa de Mallorca).

Com tot començament, no ens resultà gens fàcil obrir camí. Alguns aventuraren la curolla d'aquest “grup de cultuletes” no durarien tres mesos. Mala pedrada. I mala sort per a certes capelletes que voldrien que el silenci dels demés sempre els hi servís de cuirassa a la seva potajera. Allà érem i aquí som.

Seccions

“Noticiari de la Vila”, “La ploma del mes”, “Notes del Camp”, “Història de

la nostra gent”, “Punt i seguit”, “Aula de la Natura”, “Camí d'escola”, “Plantes medicinals”, “Ses nostres cuines”, a més de l'editorial, i demés apart fixos (esport, informació municipal, gloses, col.laboracions, etcétera), foren les seccions que maquillaren els primers números de *Es Molí Nou*. Les entrevistes també suposaven tot un atractiu. Per aquesta secció hi han passat tot un grapat de vilafranquers que des de diferents angles han jugat tot un paper dins la història del poble. El seu testimoni servirà, sense cap mena de dubte, de punt de referència a les generacions més immediates.

Col.laboradors

Tota una taringa de col.laboradors han deixat empremta a aquestes pàgines. Tots ells han estat els vertaders protagonistes i “culpables” de què *Es Molí Nou* pugui celebrar el seu número 100. Ells han feta la revista DE CENT.

Tenir una idea, una proposta, un projecte i encaminar-lo és el més fàcil. El veritablement difícil és mantenir-lo. I això només és fa possible des de la constància de cada un dels col.laboradors que de forma desinteressada han empentat mes rera mes el carro i han duit bon blat a moldre. Tots han estat importants i ningú imprescindible, i tots han fet possible arribar a la primera estació del número CENT.

Hem tengut col.laboradors que ens

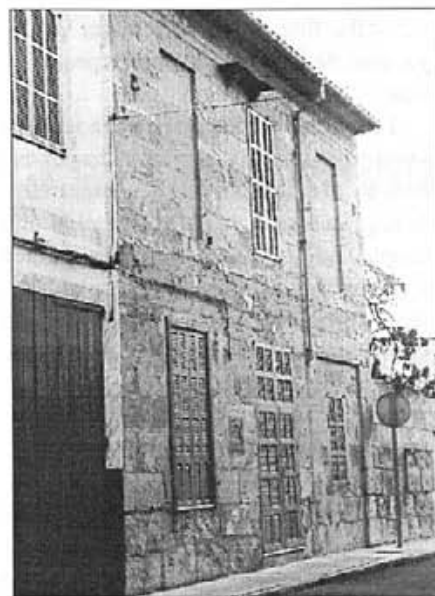

han parlat de salut, de les plantes medicinals, ens han contat el succeir del nostre poble a través de la glosa, gent que ha expressat els seus sentiments, que ha volgut donar consells. Altres han opinat, han escrit, han fotografiat, han repartit les revistes, han vingut a fer titulars quan la revista es montava de forma manual, perdent-hi hores i hores. Llargues estones de converses, de mirar que de cada mes *Es Molí Nou* tregués la farina més fina. I hem tengut gent que ens ha llegit de lluny. Vilafranquers que viven fora de la nostra contrada, però que han volgut seguir el fil de la història del seu poble. El fil que els mateixos han pogut estirar o afluir.

Les diferents seccions han estat les parts que totes juntes han donat forma a la revista, amb encerts i errors, però sempre amb les portes obertes, per permetre l'entrada d'aire fresc, tant necessari sovint per airejar els glops de baf irrespirable.

Les seus

La casa número 16 del carrer de Santa Bàrbara, propietat de l'amo en Sebastià "Sabater" fou la primera seu que de forma gratuïta va servir per acollir el llançament d'aquesta publicació. Allà s'hi confeccionaren els nou primers números. Després passàrem al número 29 del carrer Joan Barceló, propietat de l'Amo en Guillem "Parric" qui també ens deixà un local sense haver de pagar lloguer. Finalment, a principis de 1990 i amb prop de 40 números editats la Parròquia, amb el rector Gaspar Montserrat al cap davant, ens deixava una sala de la recto-

"Els avanços tecnològics ens permeten millorar la imatge de la revista, però no sempre disposam del temps necessari"

"Col.laboradors, suscriptors i anunciants, han fet possible el poder haver arribat al número 100"

TUCASA

ES MAGATZEM D'ES PLA, S.L.

Materiales para la construcción - Cerámicas

Ctra. Palma - Manacor, Km. 38 • Tel.: 56 01 54 - Fax: 56 06 15 • 07250 VILAFRANCA

ria vella, lloc on hi hem passat la major part de la nostra aventura periodística.

Ens hem mudat dues vegades i el nostre desig seria el poder dispondre d'un local públic, anhel que mentre no hi hagi una casa de cultura sembla una utopia. Es fa palès el donar les gràcies a aquesta gent que ens ha deixat romandre baix la seva teulada, perquè també ells han fet possible haver arribat aquí on ara tenim la fita.

De l'estisora a l'ordinador

Els 39 primers números de *Es Molí Nou* tingueren un montatge manual que suposava una inversió de moltes hores. Tots els escrits es passaven a màquina elèctrica i a columna fixada per després fer-la encaixar dins l'espai corresponent. L'estisora era la millor eina. Els titulars es feien també manualment amb lletres adhesives. Només la fotografies es treballava a la impremta. A partir del número 40 el material es picava de forma normal a màquina i després es calculava l'espai dins unes pàgines previament compaginades. Aquesta era una manera de llevar feina a l'equip redactor però que a la vegada apujava el preu. El material en brut es duia a la impremta i allà es passava a ordinador per a després ésser montada l'edició corresponent.

Des del mes de març de 1995, amb la compra d'un ordinador, *Es Molí Nou* ja està en condicions de posar des de la primera a la darrera lletra sense haver d'acudir a la impremta. El sistema informàtic permet la compagiació i el picar les notícies i reportatges damunt les maquetes. Aquest sistema que estalvia prou doblers suposa emperò un elevat nombre d'hores de treball al coordinador. Situació que no sempre és factible tenint en compte el caràcter altruista de tots els col·laboradors de la publicació i també dels seus redactors i coordinador o director. Per això en els darrers números s'ha anat confeccionant *Es Molí Nou* de la manera més ràpida possible i sempre d'un forma subjecta a la disponibilitat de la direcció.

Seria desitjable que la semiprofessionalització fos possible, com a mínim, per evitar corregudes i presses

que sovint ens fan errar més del compte. Però la situació econòmica, tot dir que és estable i sanejada, no permet, de moment, aquest avanç que facilitaria una major qualitat de la mateixa revista.

El finançament

Una de les claus per haver arribat al número 100 ha estat la racionalització i un control estricte de la part econòmica. Al començament, varies persones aportaren petits préstecs per comprar la màquina elèctrica i el material necessari per començar a sortir al carrer amb normalitat. Les quotes dels socis i petites ajudes canalitzades a través de Premsa Forana han permès l'edició normal i de forma mensual de *Es Molí Nou*. El capítol publicitari també ens ha ajudat prou. No podem dir el mateix de les ajudes de l'Ajuntament.

Per altra part, la venda de la revista ha servit per amortitzar les despeses menors. Tot sumat, ha fet possible una situació comptable de més o menys igualtat entre despeses i ingressos, inclús han sobrat alguns cèntims

"A part de l'edició mensual, *Es Molí Nou* ha editat quatre publicacions més en col·laboració amb l'Ajuntament i altres institucions".

per fer un pa amb oli de tant en tant i de pas refermar l'esperit de força compromís que suposa sortir al carrer mes rera mes, per contar als vilafranquers cap on rodola al seu petit món quotidià: La Vila.

Les publicacions

El Parc del Ministre, una obra teatral de Jaume Sansó Caldentey; *Del vent i del paper*. Cinc glosadors de Vilafranca de Maria A. Andreu i Nicolau Dols, tota una tesi sobre els glosadors més populars de la vila; *Vilafranca abans d'ésser de Vilafranca*. Notes històriques de Ramon Rosselló i *Es Metge Vell*. Fill il·lustre de Vilafranca integren la col·lecció de publicacions que ha editat l'Obra Cultural Balear de Vilafranca amb el genèric de "*Es Molí Nou*". Es tracta d'un complement a l'edició de la revista. I s'han publicat perquè són eines que serviran per constatar el fet cultural de la darrerria del segle XX a la nostra vila.

Miquel Barceló Noguera

Molts anys a Es Molí Nou La revista al seu servei

Quan en temps d'estudiants, se'ns explicava a l'assignatura d'Història contemporània el procés d'emergència dels EU d'Amèrica i el seu paral·lelisme amb la construcció de la vella Europa, vaig considerar que al poble de Vilafranca hi trobàvem un símil amb els seus veïnats de Petra, Sant Joan o Porreres. M'explicaré: malgrat que el procés de formació, creixement i consolidació del municipi de Vilafranca, és un procés format entorn d'aquesta centúria, avui a la frontera del segle XXI, manifiesta el mateix grau, o si més no superior, i genera tota una sèrie de manifestacions culturals que qualsevol dels municipis dels voltants no fa, molt a pesar de la seva vella història.

Al principi, tenia la sensació que la història de Vilafranca s'havia de vincular necessàriament amb la possessió de Sant Martí i amb dos personatges molt poderosos del segle passat, el Marquès de Vivot i el Marquès de Bellpuig, que ambdós posseïen la quasi totalitat de les terres de Vilafranca. Avui, a finals de 1995, Vilafranca viu una pròspera economia, en el què el seu dinamisme no té res a veure amb les grans possessions que concentraven tot l'impuls econòmic del petit poble de principis de segle.

A aquest conjunt d'iniciatives sorgides arran d'aquesta efervescència econòmica i cultural, hem de fer incís al que és una conseqüència d'aquest procés: el naixement de publicacions de caràcter local. En poc temps, hem de fer referència a Es Molí Nou, que ara celebra els seus 100 números.

El número 100 significa, en el món de la premsa forana, aconseguir la majoria d'edat que te permet avançar en la vertebració d'aquesta societat i deixar-te sentir. En la meua condició de viure un procés similar, encara que pròxim als 200 números, com és a la revista Mel i Suere de Sant Joan, puc garantir que Es Molí Nou obeeix perfectament al que Vilafranca necessita, la qual cosa permet que els seus directores puguin afrontar amb més optimisme el futur més pròxim.

Elevant una revista de caràcter local al cim de 100 números, cada mes i d'una forma voluntària és un símptoma de dinamisme cultural i ganes de fer qualche cosa positiva pel poble que vivim. Des de la perspectiva que em toca viure la premsa forana, vull felicitar als responsables d'Es Molí Nou a la consecució dels cent pròxims números.

Molts d'anys i endavant.

Miquel Company Florit.

No s'estrevé cada dia, arribar al número cent d'una revista com **Es Molí Nou**, i un aniversari, i més si és un centenari, sempre ha de ser motiu de festa. Altres firmes més autoritzades que la meua -com es diu ara- li fan, la festa, en aquest exemplar que teniu a les mans, amb els seus escrits. A tots ells, moltes gràcies. A mi només em toca la comesa

honorífica de fer-ho per raó del càrrec, però, ja em perdonareu, això no serà motiu perquè no li pugui fer i dir la meua: ans al contrari, i ho faré amb frases fetes i refranys que esper que us agradin.

Si fóssim a la ciutat de València, com que hem arribat al cent, diríem que ja "som cent i la mare". Vol dir això que ens en podem sentir satisfets? Sí, i ben molt, però també per aquelles terres, concretament a Alcoi, diuen que "qui en fa cent i no en fa una, com si no en fera ninguna". És a dir, fer-ne cent i no continuar és com si no haguessis fet res. I aquest és el missatge que vull trametre des d'aquí: enhorabona a la revista i endavant! Però som a Mallorca i, per tant, hem d'anar vius a no "anar de cent en quaranta" i a no "fer-ne cent per un peçol": que el nivell de qualitat que s'ha aconseguit pugui continuar, sense intermitències ni malifetes. Que no ens puguin dir mai que "es moliner sempre parla de moles".

Si hem arribat als cent és perquè n'hem vistes de tots colors i, sobretot, perquè les hem dites i escrites. Crec, en resum, que tothom que ha fet feina en **Es Molí Nou** pot sentir-se orgullós del poble de Vilafranca, que ha sabut dotar-se d'un mitjà de comunicació com aquest gràcies a l'empareda de l'Obra Cultural, i que aquest mateix poble pot estar content de tenir una eina com la revista al seu servei. A tothom, per tant, l'enhorabona un pic més i que sigui per molts d'anys i bons!

Francesc Amengual
President de l'OCB - Vilafranca

Bar - Restaurant

Ses
Leuleres

Especialitat en carn al grill,
parrillades i serveis a la carta

Ctra. Palma - Manacor, km. 37'500 - Telef. 56 01 23
VILAFRANCA - Mallorca

Una veritat com un molí

Per a una publicació d'àmbit local com és la revista *Es Molí Nou* de Vilafranca, arribar als cent números de vida és un esdeveniment molt important, un motiu de

joia i de festa. Les revistes anomenades foranes heu de lluitar contra una sèrie d'adversitats, que van des de la manca de mitjans fins al caràcter desinteressat de la feina dels periodistes i col·laboradors. Des d'aquestes línies, vull valorar així com pertoca l'esforç que suposa, dia rere dia, mes rere mes, mantenir viva una publicació com la vostra.

Com a president de la Comunitat Autònoma, i molt abans que em pertocàs la càrrega i l'honor de dirigir el nostre petit país, sempre he considerat que les revistes de la part forana complfeu una funció cabdal que ningú no vos sabia agrair. Ja és un tòpic que heu fet més que ningú per la normalització lingüística, però també és una veritat com unes cases, millor dit, com un molí, com aquest "molí nou", que avui arribau a la xifra emblemàtica, que demostra una decidida voluntat de futur.

Permeteu-me que comparteixi la vostra alegria i que, des de les meves minvades possibilitats, estaloni el vostre futur en la promesa de suport i consideració. La vostra força és servir a la veritat i a la lliure comunicació d'un poble que no vol perdre la identitat, la que li atorguen la llengua, les tradicions i la cultura. En la mateixa mesura que sigueu fidels a aquests principis, em tendreu sempre al vostre costat.

Moltes gràcies i endavant!

Cristòfol Soler i Cladera
President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Enhorabona!

A través d'aquestes paraules vull felicitar tots els homes i dones que amb el seu esforç i dedicació han fet possible que la revista *Es Molí Nou* del poble de Vilafranca hagi arribat al número cent.

La premsa forana s'ha convertit en un mitjà de comunicació imprescindible perquè els ciutadans dels nostres pobles disposin d'informació puntual i concreta sobre els fets, les persones i les notícies més properes.

D'altra banda, aquests informatius, que s'editen en la llengua pròpia de les illes Balears, esdevenen una ajuda vàlida per fer possible la normalització lingüística a la nostra Comunitat Autònoma. És per això que l'acció de govern de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear té com un dels objectius prioritaris la promoció i el foment de les revistes de la part forana.

Per acabar, vull transmetre la meva enhorabona més sincera als responsables de la revista *Es Molí Nou* i vull animar-los perquè continuïn amb aquesta valuosa i meritòria tasca.

Bartomeu Rotger i Amengual,
conseller de Cultura
Educació i Esports del Govern Balear.

Felicitats

El número 100 de la vostra revista no és solament una fita de llarga vida sinó també de la conjugació de tot allò que l'ha fet possible. En primer terme les persones que successivament hi heu posat l'esforç i la il·lusió, i després tot el que constitueix l'entorn: el reflex de la vida de Vilafranca, el propòsit de servir el poble, la voluntat d'informar lleialment, la promoció del sentit d'identitat i de fidelitat al país, el mateix

concepte de país tractat com una realitat i com un projecte de futur. La tasca de la revista, com la de les altres revistes que s'editen en llengua catalana, és la que fa possible la recuperació nacional a ca nostra. Aquesta nacionalització és el nostre repte que compartim tots, en aquest final de segle i de mil·lenni, per aconseguir ser un poble conscient, amb drets reconeguts i autogovernat. I ho aconseguirem.

Antoni Mir
President de l'Obra Cultural Balear.

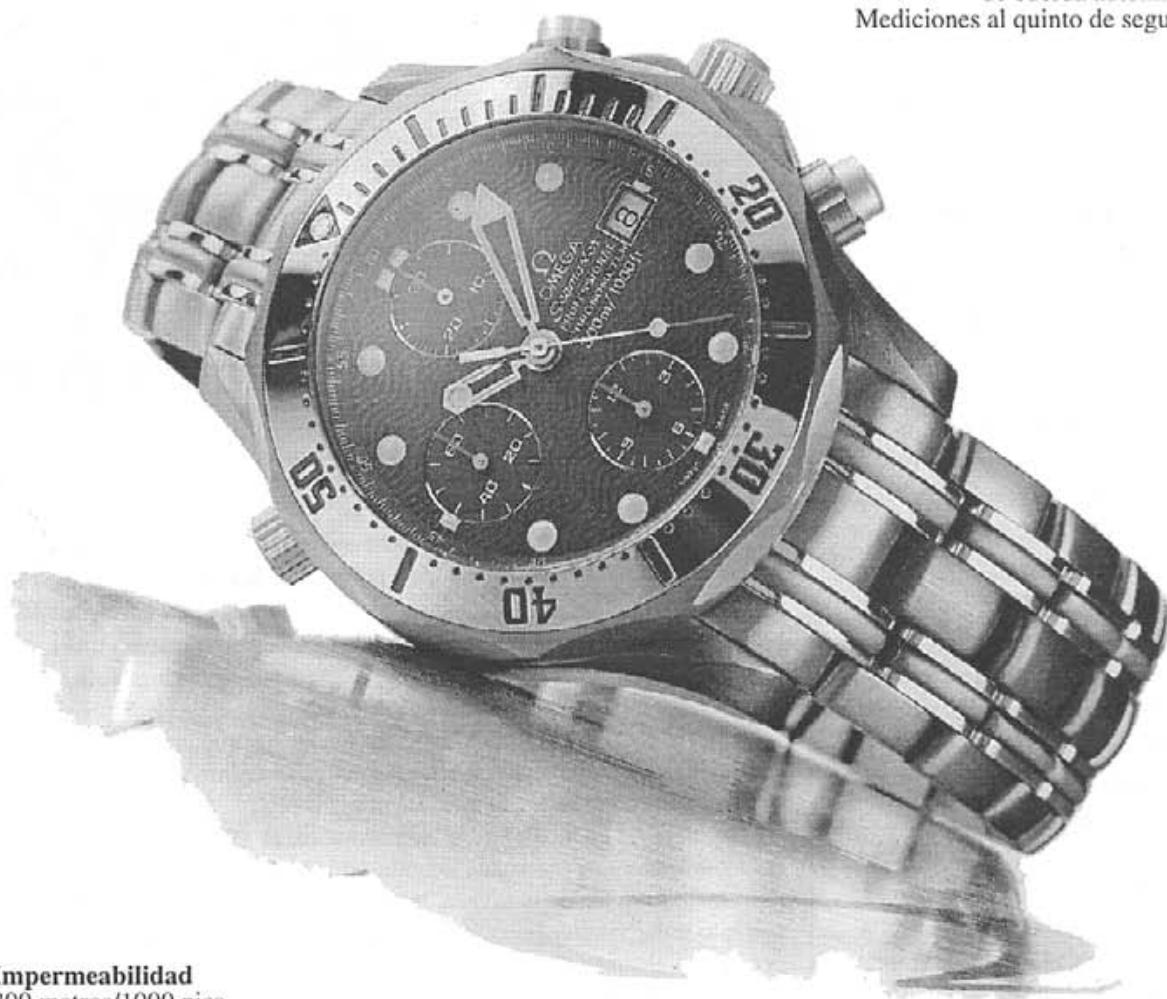
Seamaster

Los valores más altos son los más profundos

Ω
OMEGA

Materiales
Titanio-tantalio-oro 18 quilates
Acero

Máquina
OMEGA 1154
Cronógrafo con máquina mecánica
de cuerda automática
Mediciones al quinto de segundo

Impermeabilidad

300 metros/1000 pies
Corona protegida contra los choques
Pulsadores de cronógrafo con
impermeabilidad garantizada hasta
300 metros

La calidad en los detalles

Cristal de zafiro irrayable y
antirreflectante
Esfera con grandes índices luminosos

Joyería *Fezmin*

El batec de l'Ajuntament (1985-1995)

Durant la dècada 1985-1995 Vilafranca ha viscut un canvi polític prou rellevant i ple de seqüències que han marcat tota una etapa. De

dreta a esquerra, aquest ha estat el moviment pendular del poder municipal. Des de la guerra civil (1936-1939) el poble havia estat governat per gent d'ideologia conservadora-liberal. L'arribada del model democràtic a finals dels 70 suposà donar continuïtat al sistema conservador. El darrer batle franquista, Joan Nicolau, després de la seva victòria amb la UCD (1979) serví de pont per a què Aliança Popular (1983) guanyàs les eleccions municipals en un Ajuntament que començava a acollir diverses tendències: AP (5 regidors), PSM (4 regidors), Unió Mallorquina (2 regidors).

El mandat 1983-1987 visqué una palpitació que va fer entrar l'Ajuntament dins un cicle de gairebé revolució política dins el marc democràtic. El grup majoritari, AP, començà el mandat amb el suport d'UM. Però el recolzament no va durar els quatre anys. UM retirà la confiança al batle d'aleshores, Bernat Garí, i una aliança amb el PSM va propiciar una moció de censura (10 de novembre de 1986) que el batle es va negar a dur a votació. Fou la llavors Audiència Territorial qui declarant "anti-constitucional" l'actitud del batle obligà a repetir el ple per a què es votàs la seva destitució (20 de febrer). En aquest interval de temps, la regidora d'UM, Bàrbara Català, va canviar el sentit del seu vot inicial, propiciar la caiguda del batle d'AP, i finalment va votar en contra del que

Es Molí Nou, un factor determinant

"Es Molí Nou". Aquesta expressió per ella mateixa ja me diu qualche cosa. Immediatament em fa pensar amb allò més profund i més prop que com a vilafranquer tenc records del meu poble. Tal vegada serà per totes aquelles vegades que he passat per davant les cases des Molí Nou que duu aquest nom que per mi representa tota una simbologia i la seva presència em fa reviure tota concepció i una manera de viure.

Aquestes idees i aquesta manera de veure les coses conflueixen en la percepció d'aquest gran esdeveniment que per a mi és el fet que una publicació mensual arribi al número cent.

No és el fet en si d'esser el número cent, és allò que representa. Tots els col·laboradors, tots els socis, aquella constància dels qui han fet possible el naixement i la vida de la revista, això és digne d'admiració i un senyal inequívoc que hi ha vilafranquers i vilafranqueres que estimen el nostre poble i que per a ells l'altruisme sempre ha estat per damunt de cap altre objectiu.

Seria bo parlar de la importància i de les conseqüències que han tenguut per tots els vilafranquers. Els esdeveniments socials, econòmics i polítics no neixen espontàniament, sinó fruit d'una sèrie de factors determinants i pens que "Es Molí Nou" ha estat i és un factor determinant.

Des d'aquí vull donar el meu suport a totes les persones que fan possible l'existència de la revista i m'agradaria encoratjar-los per tal que en els moments difícils siguin generosos i pensin que realment LA VERTADERA RIQUESA D'UN POBLE ÉS LA SEVA CULTURA.

Joan de sa Vinya Nova
Batle de Vilafranca.

havia firmat: votar a favor d'un canvi polític. Aquest escàndol va acompanyar les eleccions del 10 de juny de 1987. La presentació de quatre candidatures: AP, PSM, PSOE y UM i la divisió del vot d'esquerra (PSM i PSOE) va facilitar que el PP aconseguís de nou la victòria, amb la particularitat de que la Llei d'Hont (que fitxa les divisions de vots per a cada regidor) donà majoria absoluta als conservadors (6 dels onze regidors), 4 als PSM i 1 a UM; el PSOE es quedà sense representació.

Curiosament, aquest seria el mandat de l'enfonsament dels conservadors, que malgrat tenir majoria absoluta de vots, la suma dels vots de les demés formacions polítiques el superaven àmpliament. Fou una crisi interna, derivada dels modus dictatorials del batle denunciats per dos regidors conservadors (Salvador Barceló i Esteve Català) la que acabà propiciant una moció de censura (29 d'agost de 1989) que situava a l'únic regidor d'UM, Antoni Nicolau, com un batle de transició política fins arribar a les eleccions del 26 de maig de 1991.

Nou mesos foren suficients per engrassar la creació d'un sol bloc PSM-Independents (ex UM) que el 26 de maig de 1991 aconseguiren una victòria històrica de l'esquerra, amb Joan Bauçà "de Sa Vinya Nova" com a batle. El canvi polític, acompanyat de la millor època de prosperitat municipal fins a gaudir de tota una infraestructura de poble modern, s'ha mantingut fins a la passada convocatòria electoral (27 de maig) en la que de nou el PSM aconseguia batlia i repetia els 7 regidors aconseguits el 1991 i el PP es quedava altre cop amb 4, amb la diferència d'una major distància de vots a favor dels nacionalistes en relació a les eleccions de 1991.

Miquel Barceló.

La nostra enhorabona

Novembre 1995

Davant l'edició del número 100 de la publicació "Es Molí Nou", vull aprofitar per donar la "NOSTRA ENHORABONA" a tots aquells que han fet possible i han consolidat aquesta revista del nostre municipi.

D'altra banda, voldria fer reflexionar a tots ells que l'esperit de la llibertat d'expressió és que qualsevol persona pugui manifestar la seva opinió lliurement, sempre i quan aquesta no atempti contra els drets dels demés, dins totes les ideologies hi

ha persones bones i persones dolentes.

Crec que no és una opinió lliure aquella que utilitza diferents mesures davant uns mateixos fets, en funció de si l'autor d'aquests fets és d'una ideologia o d'una altra. Malgrat això, felicitats i seguir endavant i rebem una forta abraçada

Antoni Gayà Batle

President de la secció local del Partit Popular.

Cada cosa al seu temps

Com si fos ahir em record de la proposta de col·laboració amb aquesta revista que em feu Miquel Barceló i en l'apartat de fora vila. Avui quasi deu anys després alguns dels meus escrits em fan somriure en la seva relectura. Però el que és cert és que hi posava tot l'esment que podia i que -llavors i ara- jo, un "teuler", per escriure, ho havia de preparar amb temps i converses amb un parell de foravilers amics meus.

Crec que no és cert que la revista "Es Molí Nou" solsment dugui 10 anys d'existència o d'una tirada de 100 números. S'ha d'anar més enllà. Hauríem de cercar els seus orígens aprop del començament de la "Transición Española" en les acaballes dels anys 70 entorn del floriment de manifestacions i esdeveniments culturals i socials llargament reprimits en temps de la dictadura franquista.

Agafant el testimoni de la revista "Sta. Bàrbara" i fidel testimoni de qualsevol esdeveniment una mica significatiu del signe i caire que sia la sortida de la revista al carrer ha contribuït a formar un estat d'opinió en la gent, i desmitificar molts de tabús i falses creences que convenientment espargides pels antics governants triats a dit que com essers privilegiats es perpetuaven en les cadires del poder.

De la meua vida política vos puc dir que quan sols era regidor i sense més aspiracions -coses del destí- em veig batle vuitmesí, i quan em veia a casa al final de la legislatura em torn asseure quatre anys més en política activa, tot per mor d'un malintès amb el metge.

Ara des de fora amb més tranquil·litat es veuen les coses més clares que llavors. Duim, els demòcrates de la vila, una espina clavada al cor amb senyal de foc. És mal de pair que no s'hagi trobat qui va cremar el cotxe d'en Tomeu Barceló. Però com deia la cançó de "Moceades" el qui no importa sinó el per què. Costen de creure alguns comentaris que molt maliciosament es sentiren aleshores pels cafès i cases de la vila, entorn d'aquest trist succés. No pot ser que això sia Vilafranca o que no s'hagi assimilat per algunes persones que som a l'any 1995 i que vivim en un règim de llibertats dins el sistema democràtic.

Cada cosa al seu temps, com bon temps per aquesta revista que ha complert amb els objectius inicialment assenyalats. La seva objectivitat és garantia de bon fer. La diversificació, la pluralitat d'opinions i col·laboracions, l'obertura a sectors contraris a participar-hi, contribuiran en la seva continuïtat, i segur que ens beneficiarà a tots.

Antoni Nicolau "Torretes"

El primer centenar

Cent, número màgic que no deixa mai indiferent. Cent dies és el temps de gràcia que es concedeix als governants novells abans de començar a jutjar la seva política; cent anys de vida originen un grapat de celebracions al voltant de la persona que arriba a dita fita; cent números són -haurien de ser- per una publicació el reconeixement de la seva majoria d'edat.

Número CENT de "Es Molí Nou". Em demanen que hi digui qualque cosa i se'm fa difícil el començar fins que, sense voler, acudeix al cap la imatge d'uns alumnes de l'escola de mallorquí al voltant d'una foganya encesa a la rectoria. En Pere Fons ens canta les alabances d'una botella d'herbes dolces que ell ha preparat mentre es parla de la possibilitat d'imprimir una revisteta. Estam al gener-febrer de l'any 1980 i tot són problemes, però així neix "Santa Bàrbara".

Ara sí. Un cop encetat, un enfilall de records vénen en cascada: anades a Ciutat per legalitzar la situació, hores i més hores de passar a màquina uns escrits que sempre arriben en retard, una revista a mig fer perquè acabam d'escoltar la ràdio l'entrada d'un grapat de Guàrdies Civils al Congrés de Diputats i pensam que tornam a l'època de la foscor,

aquelles llargues visites de l'amo en Tomeu Puil aprofitades per parlar de la situació política..., fins aquelles discrepàncies amb el rector Llorenç Galmés que originen una escisió i el naixement de "Es Molí Nou" el maig de 1986.

Altra volta començar una nova revista, encara que aquesta cop amb l'experiència acumulada i les facilitats d'uns quants anys d'experiència democràtica.

Tot i això, el dolor d'un part no es pot comparar amb les dificultats del viure dia a dia. Ningú que no hagi estat implicat amb el difícil treball mensual de donar llum a una revista qualsevol de Premsa Forana pot imaginar-se l'esforç que suposa el treure, puntualment, aquest grapat de pàgines d'informació a uns lectors que, normalment, no seran conscients de la immensa quantitat de treball invertida de manera desinteressada.

És per tot això, i com a reconeixement a tota la gent que fa possible que mes a mes "Es Molí Nou" arribi a cada racó del nostre poble, que desitjaria poder celebrar, dins pocs anys més, el número dos cents de la nostra mai ben valorada revista local.

Per molts d'anys.

Joan Bauçà i Nicolau.

La importància innegable del periodisme vilatà que ha proliferat al llarg dels darrers anys a la part forana, és avui un fet que honora molts esforços. Els fruits, ben palesos, s'han pogut observar en diversos fets que han apropiat el món dels pobles als nuclis d'atenció i de decisió de Mallorca tota.

En aquesta direcció em plau saludar **Es Molí Nou**, de Vilafranca en el moment d'arribar al seu número cent. Apareguda per primer cop el maig de 1986, aquesta publicació de caràcter local, rabiosament vilafranquera, editada per la delegació de l'Obra Cultural Balear de la Vila, s'ha mantingut fidel a la nostra llengua i ha constituït, per això mateix, una important aportació al nostre procés de normalització lingüística.

Vull subratllar, també, la informació que ens ha fet arribar, **Es Molí Nou**, amb voluntat de mostrar a la llum la problemàtica més preocupant de la vida d'un poble. Ara exposant les disconformitats per coses que haurien d'anar millor, suara fixant l'atenció en el protagonisme del poble a través de personatges representatius, o fins i tot establint una base de dades a partir de la vida vilatana.

Es Molí Nou ha assolit el seu número cent. Això vol dir que han cristal·litzat moltes il·lusions personals i col·lectives al voltant de Vilafranca. Per aquest motiu, en nom propi i de la institució que represent, us faig arribar el millors desitjos de creixement. Envant i amunt!

Damià Pons Pons

Conseller President de la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del CIM.

Molts d'anys a tots els membres de la Revista

FONMARCH F.I.M.

SORT QUE TENC UN FONMARCH!

A la vida s'ha de pensar en tot i per això **FONMARCH** (Fons d'Inversió Mobiliària de Banca March) és, sense dubte, la millor inversió: tan fàcil com obrir un compte, sense tràmits complicats, alta rendibilitat, màxima seguretat; i el que és més important, pagant menys impostos o fins i tot sense pagar-los.

FONMARCH: SEGURETAT TOTAL.

Els doblers que invertiu en **FONMARCH** estan gestionats per experts financers del grup **MARCH**, que inverteixen en actius financers de renda fixa (pagarès, lletres del tresor, Bons i Obligacions de l'Estat...) oferint així una seguretat absoluta i una excepcional rendibilitat financera-fiscal (només pagareu impostos quan retireu els vostres doblers i sense retencions a compte de l'IRPF).

ÒPTIMES CONDICIONS FISCALS:

Amb aportacions des de **5.000 PTA**, reduint, finalitzat el segon any, la plusvàlua subjecta a impostos en un **7,14% anual i quedant exempt del pagament de l'IRPF a partir de 15 anys.**

Amb la possibilitat de variar l'import del pla i el seu venciment en qualsevol instant.

Liquidesa immediata (sense penalització). Inclou també una **assegurança d'accidents gratuïta** amb un risc igual al valor assolit per la vostra inversió (màxim: 2.000.000 PTA).

BANCA MARCH

Te'n recordes

Aquest número d'ES MOLÍ NOU us arribarà a ca vostra quan faltin pocs dies per les festes de Santa Bàrbara. Però, no es tracta d'un número com els altres. Aquest que teniu a dins les mans, com ja us n'haureu adonat, és quelcom més que especial: és la publicació **centenària** de la nostra revista.

Si s'ha retrassat la seva publicació és perquè hem cregut oportú que sortís al carrer dins la setmana més cultural del poble. I així ha estat ja que ES MOLÍ NOU va néixer per refermar, potenciar i transmetre una cultura i una llengua pròpies i com a vehicle comunicador entre la societat d'aquest poble.

Quan fa aproximadament 10 anys que sortí a la llum amb aquests objectius no se'ns podia escapar dedicar una secció, encara que fos de manera breu, als esdeveniments socio-culturals que han transcorregut al poble.

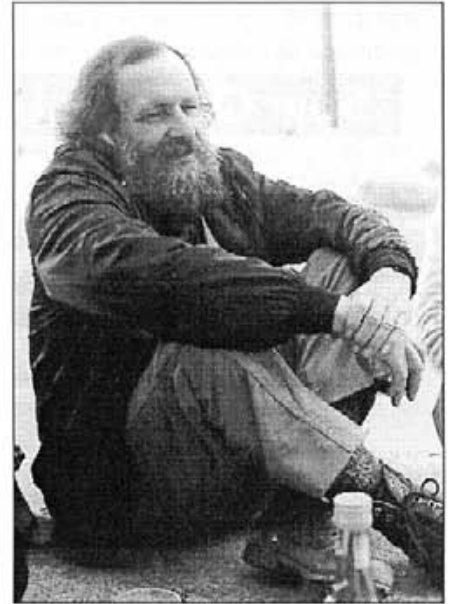
La tasca duita a terme per ES MOLÍ NOU és diferent a la resta de les revistes d'àmbit local o estatal, que poblen les nostres llars. Des de les *Entrevistes* que han generat coneixences noves fins a la *Història de la nostra gent*, o tota la línia de *Reportatges* sobre les coses que ens poguessin cridar l'atenció. Des de l'avantguardisme del *Noticiari de la Vila* fins a la pagesia de les *Notes del camp*. Des de les *Plantes medicinals de la flora de Mallorca* fins a les *Hortalisses o Fruïtes*. De la *Cuina* a les *Col.laboracions* d'opinió. Dels *Naixements i Defuncions* a la *Ploma del mes*. Totes aquestes seccions han fet de la revista ES MOLÍ NOU tot un món de notícies i imatges convertint-la en un sòlid trencaclosques.

A continuació feim unes pinzellades d'aquelles notícies més importants. I n'han passat moltes i de molts colors. De fredes i de calentes. De pinyol vermell i d'altres que feien posar "pèl de gallina".

86. Era la nit del divendres 23 de maig del 1986 quan naixia de cara al públic ES MOLÍ NOU. Amb aquell número d'una tirada de 600 exemplars començaven a arribar a les nostres cases les notícies d'un any força mogut. L'Ajuntament decidia aturar el projecte de canvi de nom dels carrers de la vila. Si no s'anava avançant per un cap sí que s'aconseguia per un altre ja que, paral·lelament al sorgiment de la nostra revista, també iniciaven dins aquest any les emissions esporàdiques de la televisió local. No se'ns podia escapar la nominació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics del 92, fet que ens feia sentir orgullosos per l'ocasió que suposava universalitzar la nostra llengua i cultura. El canvi de director a l'escola, la intoxicació de persones per una caragolada, les polèmiques oposicions d'auxiliar administratiu a l'Ajuntament, el foc que destruïa una part d'Alenzell, la questionable tasca del rector Mn. Galmés com a pro-

fessor de religió a l'escola, l'esbucament de les velles casetes del camp de futbol, i l'actuació de *Loquillo y Los Trogloditas* a la revetla dels Quintos foren altres fets que transcorregueren en el primer any de vida de la revista.

87. Iniciàvem el 1987 amb una entrevista al vilafranquer Tomeu Català, director i coordinador dels centres de reinserció de drogadictes a Balears (Projecte Home) que a final d'any era proposat per ES MOLÍ NOU candidat als premis de l'Obra Cultural Balear, que aquest mateix any celebrava el XXVè aniversari de la seva fundació. Mentre Mallorca estava sota una onada de fred amb temperatures sota zero i alguns flocs de neu, a l'església desapareixien les tres estufes. Un altre vilafranquer, Salvador Bauçà, rebia la "A" de s'Agrícola de Manacor per la seva feina al capdavant de les Aules de la Tercera Edat. Si l'any passat era nova directora a l'escola enguany coneixíem un nou apotecari. Vilafranca es su-

Pere Fons. Iniciador de la revolució social i cultural.

mava a les manifestacions de "Cabrera, parc nacional" i de l'Hospital de Manacor. Aquest era un any de recuperacions perquè tornava el futbol-base i la festa del meló però, es perdia el grup teatral *Sa Paparra* amb la seva desfeta. El que la majoria de les entitats culturals es quedassin sense subvenció, que Sant Martí fos declarat zona d'interès social i les eleccions municipals foren altres notícies que també destacaren.

88. El tancament del forn de Ca'n Jaume fou la primera notícia del 1988, any que, culturalment parlant, fou bastant ric ja que es varen produir els primers contactes per crear el Patronat Cultural amb l'adhesió de vint-i-un grups diferents; la coral formada l'any passat es batejava amb el nom *Els Brulls*; ES MOLÍ NOU convocava, amb la col.laboració de l'Ajuntament i el Claustre de professors, el I Concurs de redaccions i contes en català; pel juliol era presentat *El parc del ministre*, una obra teatral escrita per l'actual regidor de cultura Jaume Sansó i editada per l'OCB de Vilafranca; i, a més, ES MOLÍ NOU presentava la sol·licitud per convertir el "metge

vell" en fill il·lustre del poble. També hi hagué altres fets que mereixen ser esmentats: per primera vegada els difunts deixaven de passar per l'església; pel febrer el poble quedava emblanqueït per la nevada caiguda; dos joves vilafranquers sofrien greus accidents de circulació; apareixien pintades antiforasteres al camp de futbol, les cases de son Pere Jaume, punt de partida del nostre poble, estaven en estat d'esbucament; i es començaven a substituir les plaques dels noms dels carrers per unes normalitzades.

89. El 1989 el podríem considerar un any negre. Moria l'amo en Tomeu Puil, un dels articulistes de la revista i un dels capdavanters en la publicació de la revista *Santa Bàrbara*, que en el mes de maig treia al carrer el nº 100. De per l'Ajuntament en sortien de ben sonades: primerament amb la publicació d'un ban en el que s'intentava reclutar a voluntaris per vigilar el poble durant les nits davant l'onada de robatoris que es produïen pel poble, i en segon lloc per l'espectacular pujada del catastre i per la paralització de la construcció d'una plaça nova al nord del poble al comprovar-se que els terrenys seguien essent propietat privada i el batle intentava expropriar-los. Per les foranes del poble es senten males olors amb el sorgiment

Tomeu Català. Al 1987 posa en marxa el *Projecte Home*.

Cent després... ¡el dos-cents!

En el temps que corren sobreviure a la democràcia és tan important com haver sobreviscut a la dictadura. Si el règim personalista del *generalísimo* no permetia les associacions i reunions culturals o literàries amb intencions autònomes i llibertàries, perquè anava contra els interessos de la seva revolució, la democràcia ha devorat la major part de les organitzacions que neixen amb gran entusiasme.

Per sort, alguns projectes no han seguit la trajectòria de la majoria i han esquivat la tònica fatal no sols per la tenacitat o cohesió, sinó també per una actitud de renovació i superació d'unes persones que volen seguir aportant el seu granet d'arena a la cultura del seu poble. És el cas d'ES MOLÍ NOU.

Fa deu anys, arribar al nº 100 d'ES MOLÍ NOU podia semblar una utopia, una il·lusió. Ara és una realitat. És més, dir que el número 100 és la meitat justa del camí del 200 no té res d'irreal ni de pretencios.

ES MOLÍ NOU arriba a aquesta fita centenària amb adultesa. Una adultesa adquirida mes darrere mes sortint al carrer i a les mans dels lectors. Però, per arribar aquí no ha estat un camí de roses. S'han hagut de superar dificultats de tot tipus, tècniques i no tècniques, i s'ha hagut de mobilitzar el més extens i ampli suport per dur endavant aquesta empresa, des dels coordinadors, redactors, col·laboradors... fins als repartidors, sense els quals un projecte com aquest hauria estat irrealitzable amb la dignitat, l'atractiu i la qualitat que es volia.

Des de la primera publicació ES MOLÍ NOU ha estat el resultat d'una colla de gent que sabien el que es feien i per què ho feien. Ha estat un projecte ambiciós amb un model nou, arriscat i alhora decent amb la convicció de què seria un mitjà de comunicació amb una imatge moderna, viva i atractiva al servei d'una col·lectivitat que l'havia d'assumir com a símbol dinàmic de TOT EL POBLE. Aquest és l'objectiu: informar i aportar al lector tots aquells elements de reflexió que puguin ajudar a millorar la seva qualitat de vida, el seu grau de coneixement de la societat en què viu. I tot això fet en aquesta llengua que parlem.

Si ara es compleix la publicació centenària d'ES MOLÍ NOU, no està de sobres recordar el passat que comença a fer història, per exercitar una nostàlgia autocomplaent. Però, ES MOLÍ NOU és present i els traços del futur no estan -no haurien d'estar- fonamentats per la deformació del passat. Sempre hem de mirar envant i commemorar el nº 100 només té sentit si es reafirma la clau de la pròpia personalitat: una manera de fer que genera una imatge decent. Tant avui com demà, la mirada d'ES MOLÍ NOU ha d'estar en aquesta imatge.

Si arribar al número cent ha estat gràcies a uns col·laboradors que dia a dia han intentat millorar el producte, i uns altres que comprant la revista han aconseguit amb la seva fidelitat ampliar el nombre de lectors; per arribar al nº 200 d'ES MOLÍ NOU, que apareixerà més enllà del 2000, calen nous esforços i nova savia, sobretot per part del jovent. Doncs, ànims.

Només dir: *Enhorabona!*

Joan Barceló.

CULTURA

d'un abocador il·legal i sense control a la finca d'Es Cremat i per la decisió de l'abocament de les aigües brutes del clavegueram al torrent. Enguany era any d'inauguracions, pel febrer la teulada de la Residència i per l'agost la piscina municipal on mesos més tard s'hi tornaven realitzar obres per l'enfonsament de part de la terrassa. La tragèdia tornava aparèixer per la Vila amb la mort dels joves Tomeu Estrany (18 anys) després d'una llarga malaltia i Miquel Bauçà (22 anys) en accident de tràfic. Si durant els primers mesos de l'any hi havia escassetat de pluges pel setembre es produïen inundacions i desbordament del torrent per partida doble en menys d'una setmana. A partir d'ara ja no serien necessàries les patrulles voluntàries de nit amb el reagrupament a Vilafranca dels efectius de la Benemèrita de Petra i Porreres. El nostre estimat Mn. Galmés deixava la Parròquia en mans del nou rector Gaspar Monserrat. També deixava de servir a l'escola D. Joan Arbona amb la seva jubilació després de 34 anys donant classes al poble. Voldrèiem acabar les recordances del 89 amb fets que ens alegraren: l'amo en Miquel Sollerie rebia el premi *Personatges des Poble* creat per la Premsa Forana; de les mans de Tomeu Oliver com a president i Joan Bauçà com entrenador, tornava el futbol 6 anys després de la seva desaparició i així es veien complits els desitjos del seu darrer president, el desaparegut Llorenç Sansó; es celebrava la I Fira i Mostra de cotxes i motos, organitzada pel club automobilístic local *Racing Club TR*; i, al cap d'uns mesos de la petició formulada a la Conselleria de Cultura, Sant Martí era declarat bé d'interès cultural.

90. Amb l'arribada del 1990, acabava una dècada que havia estat històrica i que suposà l'inici d'una revolució cultural al poble encapçalada per Pere Fons i en començava una altra, la darrera del segle. Va ser l'any del canvi polític a l'Ajuntament, sens dubte l'esdeveniment més comentat per mor de la moció de censura al batlle el 29 d'agost que motivava que Antoni Nicolau fos el nou

TV-La Vila inicià les emissions esporàdiques al 86.

Jaume Sansó presenta el Parc del ministre.

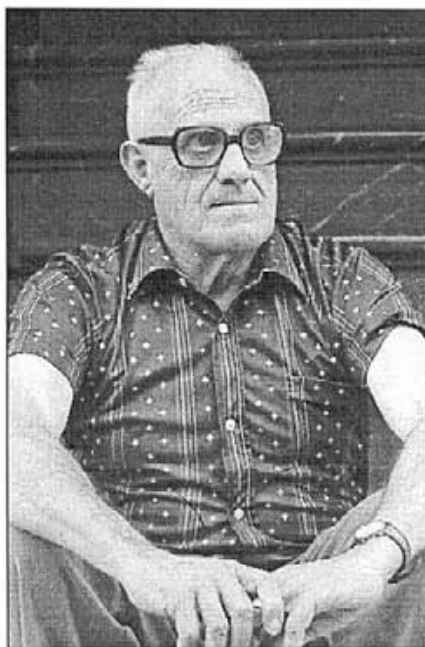
batlle, el qual mesos després era el blanc dels intents d'agressió d'un regidor del PP. Va ser un any marcat per la carretera amb la mort de diverses persones en accidents de circulació, amb la paralització del projecte de desviament de la de Felanitx i amb la petició dels semàfors i senyals de trànsit als carrers. Una de les notes tristes fou la mort de sor Margalida, una monja que és i serà recordada per la majoria de vilafranquers per la seva estima i dedicació als més petits. Com si fos tònic habitual es produeixen deficiències en les obres públiques amb el segon enfonsament de la terrassa de la piscina en vuit mesos i per les aparicions

de clots i crivells als carrers darrerament asfaltats i de la mateixa manera, malgrat les peticions, seguia desprotegit el patrimoni històric del poble. Després dels èxits aconseguits en anys anteriors es celebren el II Concurs de Betlems i la Vena. Gimkana excursionista. En cultura seguïem avançant amb la creació del nou grup de teatre *Mussols de soca*, amb la redacció dels estatuts del Patronat Cultural promogut dos anys enrere, amb la presentació del llibre *Del vent i del paper* editat per l'OCB de Vilafranca i que recollia el glosat de cinc vilafranquers, i amb la recepció d'un nou canal de televisió de parla catalana (*Canal 9*).

CULTURA

Amb el canvi polític a l'Ajuntament es publicava el *Bolletí Informatiu*, el saló parroquial li era cedit, la policia local començava a patricular els vespres i el "Metge vell" era declarat fill il.lustre del poble dos anys després ES MOLÍ NOU el proposàs. Dins aquest any també es feren les primeres enquadernacions d'ES MOLÍ NOU, s'obri el Gimnàs Huguét, es realitzaren maniobres militars al terme municipal, va començar a funcionar el PAC, l'escola ja tenia un nom: *Es Cremat* i el club de futbol homenatjà als dos joves desapareguts l'any anterior.

91. L'any de capicua el podríem resumir amb tres paraules: projectes, obres i novetats. Idò sí, perquè es presentaven els projectes per reformar l'escola, el conveni per construir una depuradora, la proposta de convertir el saló parroquial en Casa de Cultura i l'intent, amb resultats negatius, d'ampliar el terme municipal. En obres, a més del clavegueram, s'executaren la construcció d'una tribuna i una nova pista esportiva i un nou enllumenat al camp de futbol, es vestiren les places amb arbres, bancs i fanals i s'aturaren les que es realitzaven a la Residència. I en darrer terme, pel que fa a les novetats, es celebraven eleccions municipals que suposaven un nou batle, Joan Bauçà, i es feia la I Trobada de bandes de tambors i trompetes de Mallorca. A principis d'any sofríem, altre cop, pluges torrencials que convertien la zona del torrent en un gran llac i pel febrer el poble quedava enfarinolat per la neu caiguda el dia dels enamorats. Per sort, i ja era ben hora, es començava un catàleg sobre el nostre patrimoni històric. En aquest any la cultura i societat dels Països Catalans perdia una gran persona, Francesc de Borja Moll, que dedicà la seva vida al servei d'un país, d'una llengua i d'una cultura, treballant en Diccionaris de la llengua catalana i fundant l'OCB, a més d'altres obres. També perdíem la revista *Santa Bàrbara* que després del seu nº 122 ja no tornava a sortir al carrer. L'estiu tornava en tragèdia amb la desaparició del jove Tomeu Estelrich després de patir una llarga malaltia. També ens deixà el que fou el primer

Miquel Soller féu del teatre la seva passió.

fotògraf del poble, en Joan "Mostatxos". De per l'Ajuntament ens arribava a primera d'any la detecció d'un forat de 29 milions deixat per l'antic llogater Bernat Garí i el batle Antoni Nicolau tenia una "aferrada" amb el metge. Tancarem aquest resum de l'any 1991 esmentat el Vè aniversari d'ES MOLÍ NOU i el primer aniversari de les emissions continuades de la RTVV.

92. A l'any de les Olimpíades, Vilafranca va viure l'aconteixement de tenir, per tercera vegada, una persona centenària. Es tractava de l'amo en Pere

"Lluent" que fou homenatjat amb una gran festa on acudí tot el poble. Era el mateix any en què l'Ajuntament s'adheria a la *Plataforma cívica per l'autogovern* aprovant en el darrer ple del passat any una moció sobre l'autodeterminació. La Comissió Insular d'Urbanisme denegava l'interès social a la Residència, que a finals d'any era cedida a la CC.AA., i donava per caducat l'expedient d'interès social al camp de golf de Sant Martí. Vilafranca viu d'aprop l'any olímpic amb el pas de la torxa olímpica pel poble de les mans de l'atleta Mateu Morlà. ES MOLÍ NOU viu una petita crisi i no surt durant quatre mesos reapareixent al mes d'octubre amb nou format. Era l'any en què el Grup Excurionista commemorava el seu Xè aniversari i en què la llei d'Espais Naturals era modificada després d'una gran manifestació i la signatura de molts illenes contraris a aquesta acció. En el mes de novembre en poc més de vint dies, ens deixaven dues persones que marcaren una fita històrica dins el poble, l'amo en Pere "Lluent" quan encara no feia un any del seu centenari i madò Margalida Garcies. En el darrer mes, altre cop, el poble quedava commocionat per una altra mort, la de Pere Morlà en accident de tràfic. A principis d'any el nin Joan Pascual era indemnitzat amb 90 milions per l'accident que sofrí quan jugava damunt la voravia. Vilafranca tornava ser present a una manifestació, en aquest cas al desembre amb motiu de l'asfaltament de la carretera i

Els Brulls donaren veu al poble.

CULTURA

que tingué els seus efectes positius. Per tancar l'any es creava la penya barcelonista i el col·lectiu *Paret seca* començava la seva tasca de rehabilitació i conservació del Pou de son Pere Jaume i continuava amb la realització d'un inventari del nostre patrimoni.

93. L'home que havia fet país i tractat de "renegado traïdor a España", Josep Mª Llompart, ens deixava a començaments del 1993. Per retre homenatge a aquest poeta, traductor, assagista i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1982), la delegació de l'OCB de Vilafranca, amb el suport de l'Ajuntament, va convocar un concurs de dibuix i poesia entre els escolars del poble, va realitzar una conferència i una exposició sobre la vida i obra de Llompart i es va inaugurar un parc que duu el seu nom. Dins aquest mateix any també moria, l'escriptor de la història de Vilafranca, el pare Josep Nicolau Bauçà. S'aturava de sonar la banda de música del poble després de 40 anys d'activitat. Però, sens dubte, dos esdeveniments seran recordats durant molts d'anys. Primerament la presentació de la *Coordinadora de son Nuviet* a Bonany que naixia amb la finalitat d'aturar l'abocador de fems que allà s'hi vol fer i per potenciar el reciclatge dels residus sòlids. Una immensa quantitat d'entitats de tota índole s'adherien a la iniciativa. I, en segon lloc, com si estàssim a Euskadi, el regidor Tomeu Oliver sofria un atemptat terrorista amb l'incendi del seu cotxe. Això no fou tot i com si d'un costum es tractàs, dues persones de Vilafranca sofrien greus accidents: la nina Maria Nicolau era atropellada a la carretera i Gabriel Barceló moria després d'una col·lisió amb un ciclomotor al carrer Sant Josep. A Llubí es feia una festa reivindicativa *En defensa del Pla* organitzada per les coordinadores d'aigua de sa Marineta, de son Nuviet i amics de cala Petita i d'altres entitats ecologistes per tal de què es Pla deixi de ser un cul de sac i s'aturi d'una vegada per totes que Ciutat se'n dugui els nostres recursos i ens torni els fems. Els projectes de l'any anterior es començaven a executar amb l'inici de la construcció de la depu-

L'amo en Pere "Lluent" el darrer centenari.

radora i les reformes de l'escola, fet que provocà que el curs escolar s'obris amb l'impartiment de les classes a noves aules: ca ses monges, club d'esplai i Ajuntament. I, finalment, la Residència fou catalogada d'interès públic i l'Ajuntament anuncià la tornada de 80 milions de contribucions especials.

94. Les inauguracions i l'estrena d'activitats fins aleshores desconegudes al poble caracteritzaren el 1994. Cinc

anys després que les aigües residuals contaminassin el torrent i el subsòl, s'inaugurava l'estació depuradora a can Bruno. A principis d'any, els escolars ja podien tornar al col·legi Es Cremat una vegada que s'havien acabat les reformes. Igualment, i coincidint amb les festes, s'inaugurava una nova biblioteca a la segona planta de la Sala. Al llarg de l'any es posaven en marxa l'Escola d'estiu per als al·lots, l'Escola Municipal de Música per a tothom i la I Fira d'es Meló que foren tot un èxit de participació. Dos bergants intentaven emportar-se patrimoni arqueològic amb l'expoliació del turó d'en Boletó. Sort que n'hi ha que segueixen el camí invers i el conserven com és el cas de la restauració del Pou de son Pere Jaume duita a terme per *Paret Seca*. En canvi, qualche annerot que no tenia res a fer destrossava el monolit dedicat a Llompart. Vilafranca participava de forma activa contra la incineració i les cendres tòxiques i l'abocador de fems de son Nuviet, prenent part de la gran manifestació pels carrers de Ciutat i col·laborant en el concert *De sol a sol* que comptà amb l'actuació de Lluís Llach i del grup Sangtraït. La mort tornava tocar a les nostres portes i se'n duia a l'amo Andrevet, l'escolà de l'església i primer home que tingué un cotxe de lloguer i al pare Antoni Oliver, un gran humanista i orador i que parlava set llengües: català,

El col·lectiu Paret Seca neix per conservar el patrimoni arquitectònic

CULTURA

castellà, anglès, alemany, francès, italià i llatí i traduïa grec, portuguès i holandès. Fugint de la guerra que assolava Rwanda arribava el missioner Jaume Roig que era motiu d'homenatge per tot el poble i per tal d'ajudar a aquests missioners que desenvolupen activitats al país centre-africà, per les festes de Santa Bàrbara, s'organitzava una tómbola fent una recaptació de 518.000 pta. Pels voltants del camp de futbol s'iniciaven les obres del parc J.Me Llompart i una segona ampliació del cementiri en 652 nínxols. Davant la nova llei del comerç, l'Ajuntament demanava al govern ser declarat municipi turístic. La delegació de l'OCB de Vilafranca editava el nº 3 de la col·lecció *Es Molí Nou*, en aquest cas unes notes històriques *Vilafranca abans d'esser Vilafranca* i el Grup Excursionista organitzà, al cap de quatre anys sense fer-la, la VIena gimkana.

95. Repassant el passat, sense adonar-nos, ens trobam al present, a l'any que estam a punt de tancar. Un any, que per tal de defensar el que tenim férem el que fes falta. S'organitzà una acampada devora el clot de Son Nuviet per rebutjar, una vegada més, l'abocador de cendres tòxiques. Paral·lelament es realitzava una conferència sobre la incineració i l'abocador que tingué per ponents als responsables de l'empresa constructora de la planta de son Reus al metge Carles Amengual representant la signatura de més de 400 sanitaris que adverteixen del perill brutal per a la salut que suposa la incineració dels residus sòlids i aposten per reciclatge com a millor alternativa. I seguint amb la mateixa filosofia, es realitzava una diada popular a Ciutat en defensa de la nostra llengua formant una gran cadena humana. Els censats pel poble tornaven tenir una cita amb les urnes i decidiren elegir per segona vegada consecutiva a Joan Bauçà com a batle. La biblioteca i l'escola organitzaven conjuntament el primer mercat del llibre.

Josep Me Llompart ja té parc a Vilafranca.

S'inaugurava a l'escorxador un Punt verd com a lloc de recollida selectiva de residus: cartró, vidre, paper... La Conselleria d'Agricultura presentava al poble el pla 5-B consistent en ajudes econòmiques a les comarques que es troben en

recessió. Qui no es trobava en recessió sinó en progressió era aquesta revista on els reis arribaven amb un ordinador que permetia estar ben informatitzats i poder desenvolupar millor la nostra fienda. Al govern balear es produïa un canvi: l'amo dimitia i era elegit Cristòfol Soler com a president de la Comunitat Autònoma. Per la labor de difusió dels perills de l'abocador de cendres la *Coordinadora de son Nuviet* rebia el premi *Alzina* de mans del GOB. A principis d'estiu moria en un accident laboral l'amo en Pep Turricano, un pagès exemplar, fundador de la Unió de Pagesos i que va estimar la terra i la senyera com ningú. Es clausurava el primer curs de l'Escola Municipal de Música i ja es posa en marxa el segon. L'Escola d'estiu i el curset de natació tornaven celebrar-se amb un grau de participació magnífic. La festa i fira del meló resultaven ser tot un èxit comptant aquest any amb el concurs del cantautor Tomeu Penya. Ha començat la restauració de la caseta de son Pere Jaume. I la darrera que ha esdevingut fins que tancam la redacció és la celebració del nº 100 de la revista que estau llegint en aquest precís moment. Molts d'anys!

Joan Barceló.

La darrera problemàtica.

ELS NOSTRES GLOSADORS

Gloses d'en Biel Monserrat

Es néixer és com es partir
és un gust es veureu créixer
només és un pic és néixer
lo que és llavor és així.

La feina és com fer camí
que es poden aturar
és molt bo es descansar
qui es cansa ho sol fer així.

Va néixer Es Molí Nou
una revista acertada
encara no s'ha aturada
és viva per qui es mou.

Santa Bàrbara un mal fi
perquè hi havia dictadura
es malsofrits fent censura
la dugueren a morir.

Només es llegir i pagar
és massa comoditat
hi fa falta voluntat
n'hi ha que poden ajudar.

Si volguéssiu ajudar
segur que milloraria
molt més gent la tendria
massa de passar i passar.

La creu arriba a ser feixuga
si sempre la duu el mateix
en nom d'aquesta em queix
Es Molí Nou vol ajuda.

Entre molts aconseguirem
més feina i ben feta
més contents en haver-la feta
convé que ens anímem.

Hi ha coses per contar
i escrites són recordades
com curioses putades
les hem de desenterrar.

Hi ha molt per alabar
que es bó ho recordem
dir el que alguns sabem
com per saber preguntar.

Del que més ens queixam
del que més ens agrada
està bé qualche vegada
ho digueu si ens passam.

La mentida té el pas curt
sa veritat durarà
es bon camí de demà
guapa com es sol qui surt.

La més completa enhorabona
pels que la varen fundar
només es solen recordar
de Santa Bàrbara quan trona.

Tant si és molta com poca
qui ha fet feina ha ajudat
mai quedarà esborrat
si pensam en lo que toca.

Festa pel número cent
gràcies a qui l'ha comprada
una feina apreciada
la Vila poble valent.

Glosadors Jaume i Joan,
vos salut molt animat
i també preocupat
sense noltros que faran.

Glosadors joves partiu
els vells vos volem conèixer
crec que es poble deu merèixer
llegir els sebres que teniu.

Dia de les Verges

Es gran dia de les verges
aquests dies va passar
bons bunyols qui en va menjar
ni pecat ni coses lletges.

Les famoses serenates
que alguns varen cantar
per desgràcia en castellà
en ses cançons que hi ha guapes.

Molesta haver-ho de dir
crec que per molts hi emporta
poble petit més Mallorca
si a davant es mallorquí.

No seria bo oblidar
l'humor de festa aquest dia
guapa i d'alegria
des que surten a cantar.

Per les verges et cantava
lo que diu per tu el meu cor
per veure la teva cara
alegre aprop de jo.

Que molts d'anys verjos i verges
igual en es que no ho són
hi ha històries en el món
de moltes poques coses certes.

De per la Sala

A casa particular
es va dar una explicació
es de l'oposició
sé que ho varen alabar.

Varen esser respectats
tal com a senyors que són
és molt bo xerrar plegats
les coses així com són.

El dissabte en el Ple
ja no va anar tan bé
va escainar lo que sap fer
un que intentar lluir-se.

Fer feina per ajudar
sempre és convenient
queixes i desbaratar
no és de gaire intel·ligent.

Quan es troba malament
quasi de tot és capaç
va dir que a l'Ajuntament
n'hi ha sempre fan sopars.

Si les mentides l'engreixen
convindrà deixar-ho fer
quan les tracten més que bé
igual que al.lots es queixen.

Els nostres glosats

Amb motiu del número 100 de la revista "Es Molí Nou"

Hi ha per estar content
lo que en aquest moment me mou
sa revista "Es Molí Nou"
ha arribat al número cent.
M'és de molt grata memòria
quant va sortir es primer
i arribant al número cent
ja comença a fer història.
Amb aquests constants afanys
de fer-la i superació
felicita sa Redacció
de sa Revista i molts d'anys!!

Amb motiu del número 100 de la revista "Es Molí Nou" i atenent una petició de la Redacció per col·laborar, faig el present escrit que fa referència a algunes gloses que varen sortir improvisades de glosadors del nostre poble, en un moment determinat, o de qualcun que va viure al voltant nostre per raons de treball o altres circumstàncies que aniré detallant a continuació i me valdré de la informació que en el seu dia me va dar el meu pare, Pere Josep Nicolau Nicolau "Torretes", al cel sia, que no va ésser glosador, no és que en fes, però sí gran aficionat a sentir un glosat. Derivat d'això, d'aquesta afició, me'n va contar de l'amo Joan "Rumbande", de Sebastià "Rumbande", pare de Joan, de n'Amador "Madoret", de Francesc Nicolau "Gil", d'en "Regalat" i del padrí dels "Comes" de Son Cartet. Segurament que molts d'altres que podrien estar amb aquest però és impossible recordar-los a tots i qualcun d'ells podria haver-ne escrit pàgines senceres dignes de recordar per lo alegres i divertides que foren.

Començam per la que va fer el padrí dels "Comes" a una vetlada de glosat que va tenir lloc a Campos a on anava a vendre palla tan sovint que va arribar a festejar una joveneta i tant el varen preguntar i acorralar que a la fi, va dir:

"Fins ara som dit mentides
i ara dic sa veritat

fa 4 anys que som csat
i som pare de 3 nines",
acabant des d'aquell moment el festejar a Campos.

A Amador Nicolau "Modaret" un vespre quan va arribar de caçar sordaiets amb so llum i picarol i no haver-ne agafat cap, per tal fet els altres misatges es varen riure d'ell i els va dir:
"D'aquelles plomes tan fines
que tenen devora es bec
en menos d'un any som fet
matalàs per jo i ses nines".
Aquest fet va passar a sa possessió de Son Elsebitx.

Treballant el fang va venir a Vilafranca, un tal "Regalat", a fer cossiols i gerres a Ca's Teuler "Penya" que amb els seus glosats entusiasmava a la dona i als 4 infants del teuler "penya". Però després va treballar a la teulera de l'amo Sebastià d'Algaida a on actualment hi ha les destil·leries Alorda. Un dels cossiols que hi va fer el va vendre a una dona del poble, però pura casualitat, no va tenir forat i a l'adonar-se'n, al topar-lo el va reprendre i insultar desmesuradament.

Al poc temps de la discussió es va fer un glosat a Algaida a on hi glosava en "Regalat" i en un moment donat va veure entrar la dona que li havia com-

prat el cossioll no foradat, advertint en "Regalat", a l'altre glosador que sortiria un poc del normal glosat però que no en fes cas. La dona és va seure a les cadires de més aprop i en "Regalat" va dir d'aquesta manera:

"Qui descredita un test meu
és que no em té pietat
si no tenia forat
n'hi haguessis donat part
d'es que te va donar Déu
perquè em va dir s'homo teu
que en sobrava la meitat",
seguint després el glosat normal de la vetlada, això sí, sense la compradora del cossioll.

De Francesc Nicolau "Gil" són les tres següents. Per la festa de Sant Antoni un any va anar a Sant Joan vegent que molta gent havia begut va contar al Sant d'aquesta manera
"Sant Antoni és un sant guapo
dia de molt de renou
de cada deu (10) n'hi ha nou (9)
que d'es nas se fan gaiato".

Vaig sentir a dir a mon pare que no era molt glosador l'amo en Francesc "Gil" però que les que feia eren molt apropiades i oportunes al tema tractat tal com el pot veure a la que va fer a una sanada de verro de Sant Martí amb motiu que varen fer creure al senyor que llevant el senyal dret o esquerra al verro tot eren porcells o tot porcelles els animalets que neixessin i va dir d'aquesta manera
"A Sant Antoni han trobat
per escrit dins una gerra
que llevant es coió esquerre
de femella no en surt cap".

L'amo en Francesc vivia al cantó del carrer de Santa Bàrbara molt aprop de l'església i va veure que un feligrés va deixar un paner de raïms damunt la paret del lloc sagrat i es va fixar que una al·lota el va recollir i s'exclamà d'aquesta manera

"Cor de Jesús amorós
que teniu tanta pipella
"estraperlo" de femella
us ne fan just baix de Vós"

A la possessió d'Albocàsser estaren

ELS NOSTRES GLOSADORS

llogats al mateix temps en Sebastià Sansó "Rumbande" i el seu fill Joan, bons cantadors i glosadors amdós, motius pels quals l'amo els va insistir tantes vegades que es fessin un glosat de picat i el pare a la fi va expressar-se així

"Un homo que va pel món en fa qualcuna d'errada si es fill guanya a son pare me comanes molt ta mare que jo a ca nostra no hi torn" glosa que no va tenir resposta per part del fill Joan.

Els anys 1942 a 1944 en Joan "Rumbande", juntament amb mon pare que també hi tenia el fill Guillem, tenia el seu fill Jaume que complia el servei militar a Maó i per les festes de Nadal i Pasqua els visitaven i les portaven coques i panades. El viatge era en vaixell arribant el matí a Maó i el vespre del

mateix dia altra volta cap a Mallorca i quant va veure en Joan Sansó Ferrer es "Coixet" que per cert també era molt bon glosador, d'aquesta manera el va escometre".

"Que ets en Joan Sansó que viu al carrer del Vent, des que he vingut de Maó no conec la meitat de gent"

Durant la setmana santa de temps enrera es feien processons que hi prenien part els apòstols, persones majors del poble, essent costum de ser els mateixos cada any i si per un motiu o altre no ho podia esser el mateix, era suplent circumstancialment per veí o conegut. Aquest va esser el cas de Sebastià "Moliner", que se vestí d'apòstol per falta d'un dels que podríem anomenar titulars. Aquest senyor es dedicava en temps de sa fam, o "estrapero" de 1936 a 1945, a la compra-venda de blat i fa-

rina i per aquest fet i al mateix temps haver estat apòstol l'amo en Joan li va dir d'aquesta manera

"Ets apòstol interino no ho ets en propietat si te'n vas per dins Ciutat i els hi dus farina o blat no els en robigues cap quilo"

Seria molt interessant haver-se pogut recopilar tantes i tantes gloses que al llarg del temps es feren i haver format un gran contingut que segur seria un dels llibres més graciosos i divertits que s'haurien fet al nostre poble, que al mateix temps seria part de la nostra història.

Fins aquí aquesta meva petita aportació que contribueix a redactar el núm. 100 de la revista "Es Molí Nou" ¡¡ Molts d'anys i salut per tots!!

Joan Nicolau Gayà "Torretes"

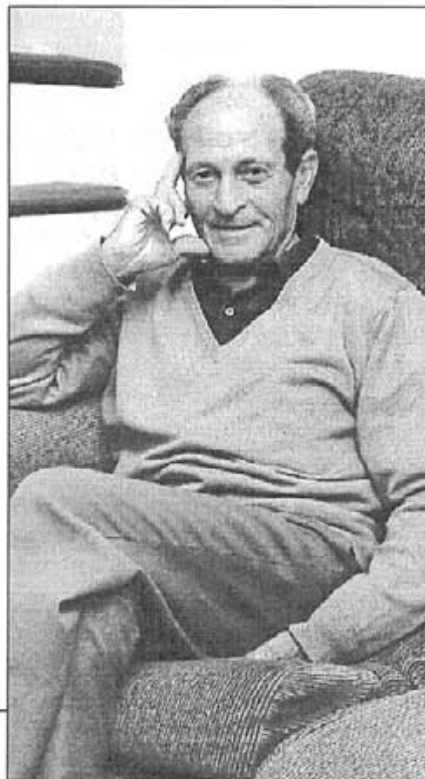
Gloses d'en Jaume Nigorra

Una ferida sempre cou i fa mal al qui la pateix, un "aplauso" gros se mereix aquest centenari nou.

Una gran satisfacció és sortir el número cent perquè la redacta una gent que a sa ma no té tremolor de tot surt a sa Revista, coses bones i dolentes, però n'hi ha de valentes que més d'un ja se despista

La Balanguera fila-fila així ho canta la cançó, de polfíca, cap color, només ho pot contar-ho per esser de tota la Vila.

A la mar hi ha molts de peixos que són de diferents tamanys, jo vos desig que per molts d'anys pogueu esser els mateixos.

N'hi ha molts enmig de sa gent que no troben lloc per passar, però jo voldria arribar també, en es número cent.

Enhorabona als redactors que fan feina sense mesura, les desig bona ventura junt amb els col.laboradors

Quan jo fas un comentari sempre me'n surt qualcun de tort, vull donar un ¡Visca! molt fort en es primer centenari.

Jaume Nigorra

Varen néixer el mateix mes que "Es Molí Nou"

Aquesta entrevista l'hem realitzada als nins i nines de quart curs als nostres companys: **Damià, Joan M., Joan F. i Miquel** que compliran deu anys el mateix mes que la nostra revista "Es Molí Nou" i que varen néixer el mateix mes (maig de 1986) que sortia al carrer el número 1 de la revista.

Joana.- ¿Estau contents que us facin una entrevista?

R.- Sí, sí, molt, perquè això vol dir que vàrem néixer com "Es Molí Nou"

Joana.- ¿Sabíeu que havíeu nat el mateix mes que "Es Molí Nou"?

R.- No, al principi no, però ara sí que ho sabem.

Biel 4.- ¿És important per tu el fet de néixer el mateix mes que la nostra revista?

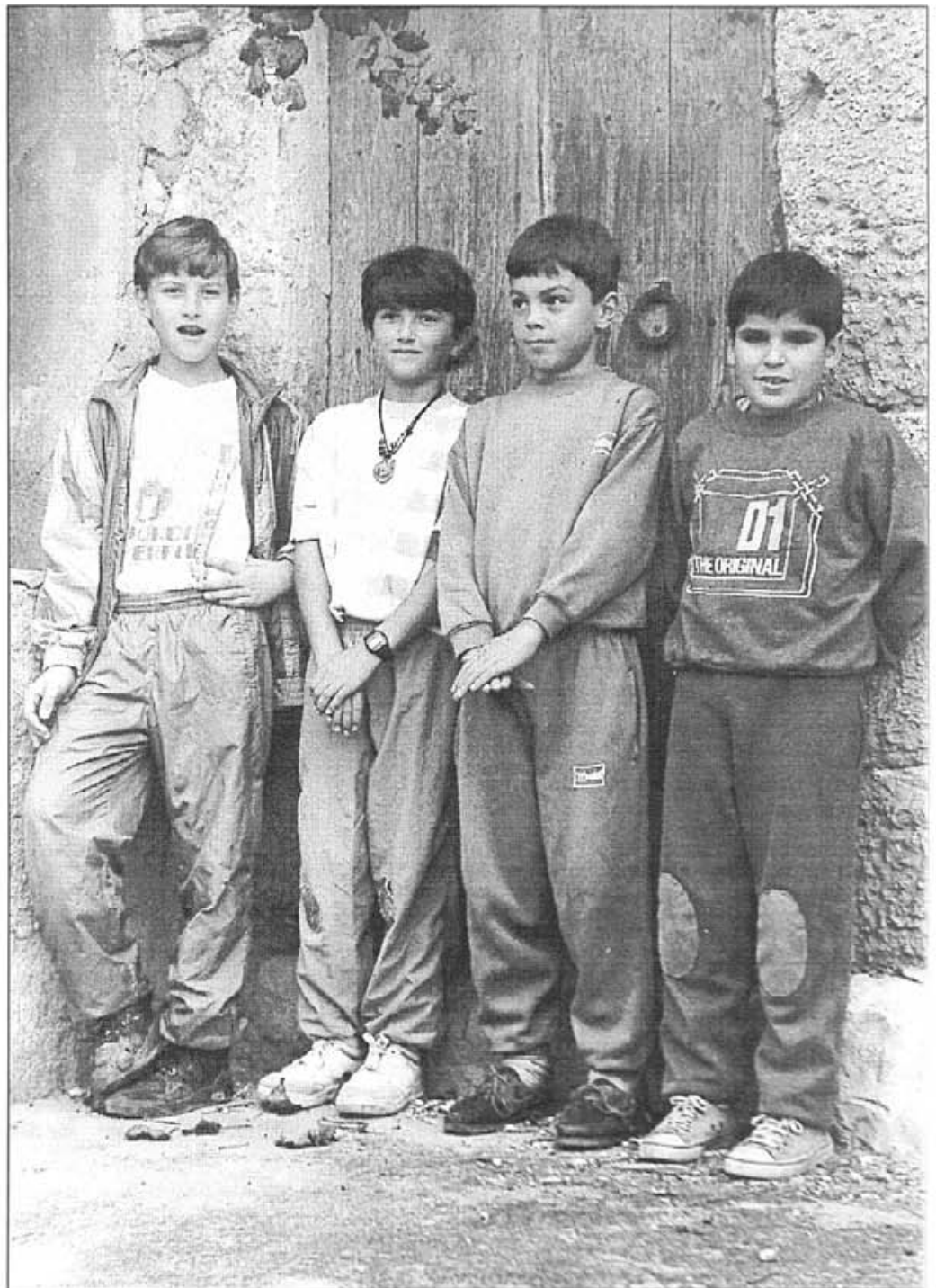
R.- Sí, és una gran alegria. Estic content perquè ens han fet una foto.

Biel 4.- ¿Creus què és convenient tenir una revista al nostre poble?

R.- Sí, perquè així surten les coses importants que passen al nostre poble i tots nos n'entemem.

Maria.- Per què es diu "Es Molí Nou"?

R.- En record de Miquel Barceló Sastre d'es Molí Nou. Aquest home tenia moltes terres i les va regalar al poble i va fer un camp de

Miquel Vanrell, Damià Garí, Joan F. Soto i Joan Mayol.

futbol, l'església i altres coses per tota la gent del poble.

Toni.- Saps quan es va construir aquest molí?

R.- Fa devers cent anys d'això.

Mateu M.- Per a què servia aquest molí?

R.- Per fer farina. Quan havien recollit es blat i l'ordi el duien al molí d'en Miquel Barceló i el convertien en farina.

Magdalena.- T'agrada viure a Vilafranca?

R.- Molt, perquè hi ha una piscina, un camp de futbol, una església, moltes places i una escola.

Magdalena.- Què trobau més bonic de Vilafranca?

R.- El camp de futbol, la piscina, l'escola i Bonany.

Albert.- Recordes quants habitants té Vilafranca?

R.- 2.664, més o manco.

Mateu B.- Sabríeu explicar per què es va inventar el batle?

R.- Sí, perquè cuidi del poble, si falta res: una escola, una guarderia, unes urgències...

Joana M.- ¿T'agradaria viure a un poble més gran que Vilafranca?

-No, perquè hi hauria més perills. (Damià, Joan i Miquel) sí, perquè jo voldria viure devora la mar i veure les gavines. (Joan F.)

Jordi.- ¿Trobau què haurien de convertir Vilafranca en una ciutat?

R.- No, perquè seria un poble gran i ens agrada més viure a un poble petit. Hi hauria més contaminació, més drogadictes...

Biel 5.- Què pensau del parc Josep Mª Llompart?

R.- Està molt bé perquè hi ha molts llocs per jugar. Hi posaran engronsadors, faroles...

Biel 5.- Creus què és necessari construir una altra escola?

R.- No, aquesta que tenim basta per tots els nins del poble?

Jordi.- Què us sembla la nostra església?

R.- És molt gran, varen emprar més de cinquanta anys per fer-la. Va molt bé per anar a missa els diumenges.

Cati.- ¿Us agrada el parc de l'església?

R.- Quin parc? Ah! Sí! Ens podem engronsar, hi ha arbres...

Mª Francesca.- T'agrada tenir els

Aquests són els nins i nines que varen néixer al 1986. La professora és Maria Estelrich.

*Nins drets (d'esquerra a dreta).
Jordi Nicolau, Mª Magdalena Pinyento,
Magdalena Andreu, Joana Mª Garí,
Maria Gelabert, Joana Aina Amengual,
Cati Mari Febrer, Mª Francisca Rigo,
Pilar Mestre.*

*Nins asseguts (d'esquerra a dreta)
Joan Francesc Soto, Mateu Barceló,
Biel Barceló "cai", Biel Barceló,
Noel Chapira, Albert Artigues,
Damià Garí, Toni Bauza,
Toni Gomis, Joan Mayol,
Mateu Mascaró, Miquel Vanrell.*

Foto: Miquel Barceló

anys que tens?

R.- Sí, sí. No, voldria ser més gran, així ja tendria doblers i me compraria coses: una moto...

Mª Francesca.- T'agrada el mes que vares néixer?

R.- A mí sí, molt, perquè el mes de maig sempre m'ha agradat. A mi no molt, m'hagués agradat més néixer el gener.

Pilar.- Com us agrada passar el temps?

R.- Jugant, estudiant, mirant la tele...

Pilar.- A quina persona estimes

és del món?

R.- A mon pare i ma mare, i a sa meva germana. Jo a sa meva família.

Mª Magdalena.- Quins són els jocs que més us agraden?

R.- Oca, futbol, rugbi, golf, speedball, jockey, scatch...

Noel.- Trobau què és important fer esport?

R.- Sí perquè se posen forts i estan més sans. Tenen més força i més gana.

Maria.- Quin esport practica? Des de quan?

R.- Karate des de fa tres anys i mig, futbol des de fa quatre anys, ciclisme

des dels sis anys, karate fa un any.

Noel.- Quants dies a la setmana el practica?

R.- Karate dos dies a la setmana, futbol tres dies, ciclisme cada dia.

Guillem Toni.- Estimau els animals? Quins?

R.- Sí, molt. Els cans, els moixos, els cavalls i les perdius, els galls.

Mª Magdalena.- T'ho passes bé a l'escola? T'agrada anar d'excursió?

R.- M'agrada sobretot anar d'excursió, perquè aprenem coses importants.

Biel 5.- Què voleu ser en esser

grans?

R.- Pilot d'avió (Miquel), granger (Damià), ciclista (Joan), fontaner (Joan F.)

Magdalena.- Digau allò més divertit que us ha passat en la vostra vida.

R.- Quan me varen comprar la consola (Miquel)

-Anar a s'Arenal amb s'al.lota (Damià)

-Jugar a Bonany amb els meus cosins (Joan M.)

-Quan la padrina me fregava davall el peu amb una copinya (Joan F.)

Encoratjau-vos, això segueix

És una satisfacció poder col·laborar en una revista com Es Molí Nou aprofitant que surt al carrer el nº que fa 100 i també poder donar l'enhonorable al grup de voluntaris i voluntàries que fan possible que a Vilafranca es confeccioni una revista local. Els vilafranquers i vilafranqueres hem d'agrair a tots els que han fet i fan viable que hi hagi una revista que ens informi del que passa al nostre poble, ens porti diferents visions dels fets quotidians i ens doni l'oportunitat d'expressar mitjançant articles d'opinió el que pensam i trobam de qualsevol fet o esdeveniment.

El que fa que un poble tenguí vida, sigui dinàmic i no s'adormi són els grups de joves i al·lotes, homes i dones, padrins i padrines que col·laboren a donar vida a aquest poble ja sigui mitjançant l'organització d'activitats lúdiques, esportives, culturals, educatives... com donant suport a aquestes activitats participant-hi. Totes aquestes activitats no les hem de plantejar només com una manera de passar el nostre temps lliure, sinó també des del punt de vista de la convivència d'un lloc de trobada per a vilafranquers i vilafranqueres. Una d'aquestes tasques de punt de reunió, discussió i d'aprenentatge és participar i col·laborant amb "ES MOLÍ NOU".

Segurament els que feu possible que periòdicament surti aquesta revista, algun moment vos haureu trobat desatesos tan a nivell de suport de les institucions com de la manca de participació en l'elaboració de la revista i que amb un gran esforç tant anímic com econòmic, heu seguit treballant per una de les coses que més vos interessa: el bé del nostre poble, ajudar amb la seva democratització i fer veure que és possible donar una informació transparent i autònoma. I gràcies a persones com vosaltres Vilafranca es va fer gran no en número de persones sinó en grau de sociabilitat i de la qualitat humana.

Aprofitaré aquestes retxes per encoratjar a possibles

col·laboradors i col·laboradores perquè aquesta tasca iniciada per vosaltres tenguí continuïtat. Gràcies.

Catalina Bover

A la revista Es Molí Nou

Gràcies a esforços com els que han fet la vostra publicació, el nostre poble té l'oportunitat d'esser i sentir. Gràcies a la tasca d'"Es Molí Nou", sabem que Vilafranca tindrà una font, un mirall, on recercar la història més immediata del nostre poble.

El treball de normalització de la nostra llengua que ha fet la vostra publicació, ha repercutit directament en la població: quants de Vilafranquers han tingut l'oportunitat de reconèixer la seva pròpia llengua llegint aquesta revista?. Molts, segurament, la majoria.

Sembla que des d'aquestes línies vulgui fer un agraïment gratuït... més lluny d'això. Cal reconèixer les tasques que fan molts de Vilafranquers que, de forma totalment desinteressada, mes a mes, aporten a la resta de conciutadans la possibilitat de compartir les notícies, opinions, propostes, consells, informacions i de recerca històrica.

Hem d'esser conscients que aquesta revista formarà part de la nostra història més recent, en el futur més immediat. És per això que tots els habitants d'aquest poble hem d'estar agraïts a la feina que desenvolupen aquesta colla d'entusiastes. Heu de saber que tindreu el meu suport més incondicional. No defalligueu, el poble us necessita.

Jaume Sansó i Caldentey
Regidor de Cultura i Patrimoni.
Ajuntament de Vilafranca.

Bar Amengual

Especialitats amb pa amb oli i variats

Ctra. Palma

* PERQUÈ SOU MÉS QUE UNA REVISTA

*** PERQUÈ SOU MÉS QUE UN MITJÀ DE
COMUNICACIÓ**

GOVERN BALEAR

ENHORABONA

PER AQUESTS PRIMERS 100 NÚMEROS

COL-LABORACIONS

Ràdio La Vila

Enxufau la ràdio (102.8 FM)

Des de Ràdio La Vila volem participar de la festa del número cent d'aquesta revista, tot encoratjant-los a que continuïn la seva admirable tasca d'informar i donar cultura al poble.

Supòs que la millor manera és fer-ho ara, mentre escoltam juntament amb els ràdiooients el programa d'avui amb música de font de Kortatu.

No ens digueu que ara vos n'adonau que a Vilafranca hi ha ràdio! Pels despistats la freqüència és el 102.8 FM i els horaris de programació de 15.30 h. a 20.30 h. els dissabtes.

Que més vos podem dir, fer ràdio és una experiència meravellosa, un hobby divertit que si vos hi voleu apuntar basta ens ho digueu a qualsevol de nosaltres. Sincerament vos estarem molt agraïts. Això també va per l'Ajuntament: VOLEM UN LOCAL PÚBLIC! I una altra petita cosa, a veure si els bars s'enrotllen més.

Per acabar donar les gràcies a tota aquella gent que ha fet i fa possible que la ràdio tiri endavant (un 10 per en Xavier), tant sigui amb aquells vint drets que donau quan feim una rifa com quan participau en les festes que realitzam, en les 24 hores o en tantes petites coses com escoltar-nos o donar-nos l'enhora bona.

Ens trobarem al 102.8 FM. Fins ben aviat.

PROGRAMACIÓ

- 15.30 - 16.30 h. DIRTY BOULEVARD (anys 70), Tià de sa Penya.
- 16.30 - 17.30 h. ESCOLTA I SENTIRÀS (heavy), Ramon d'Hortella.
- 17.30 - 18.30 h. MÚSICA D'ACTUALITAT, Jaume Pellé - Tomeu Salom.
- 18.30 - 19.30 h. FLORITURES, Miquel Florit.
- 19.30 - 20.30 h. L'HORA DEL ROCK, Pere Josep Morlà.

Ràdio La Vila.

Bar S'Esquitx

Els millors cocktails que hauràs begut mai els trobaràs dins el nostre ambient

Amb Es Molí Nou en el seu número 100

Local climatitzat

Ajuntament
de Vilafranca

Sempre amb la Cultura

¡Enhorabona!

Llengua i colonialisme

A França, i a bona part d'Europa, es va anar bastint, a partir del segle XVI, tota una complicada teoria per tal d'assegurar al francès, i en general a la resta de les grans llengües europees, la seva suposada superioritat sobre totes les llengües del món -ja d'entrada en foren excloses totes aquelles llengües que freturaven de poder polític, com el bretó, català, occità, basc, gal·lès, etc.- En el cas francès, el cas paradigmàtic per excel·lència, la Reial Acadèmia de la llengua francesa, en una clara opció ideològica, ignora totalment la resta de les llengües de l'hexàgon -fins i tot ha anorreat els seus propis dialectes-, tot declarant emfàticament que "la llengua francesa és la més pròpia a l'ordre lògic i és per tant la més noble" (!)

Europa, l'Occident, és la modernitat, i fóra superior davant la resta del planeta. El benestar de l'Occident colonialista s'assenta damunt l'organització dicotòmica: civilitzat-salvatge, llengua-dialecte, nació-tribu. Hi ha una seqüència magnífica en el film **Home**, de Martin Ritt, que il·lustra perfectament aquest plantejament. L'"indi" de Paul Newman defensa uns indis de la seva tribu i agraïx violentament un pistoler, tot parlant en l'idioma dels blancs. Un amic de l'indi Newman, que ha presenciat el fet, li retreu que és "un salvatge", davant la qual cosa aquest li replica i li diu: "no sé per què dius això, he parlat en un idioma civilitzat".

Els grans avenços que es produeixen al segle XIX en el camp de la teoria lingüística estan amarrats d'aspectes ideològics jerarquitzants. Els lingüistes comencen a batejar sistemàticament les llengües "nacionals" com a llengües, i les altres com a dialectes. La ciència no és neutra i la lingüística ha servit els europeus en llur tasca colonitzadora. La idea de la superioritat de les llengües i cultura europees ha estat la justificació del colonialisme. Així, els "salvatges", no tendrien ni història ni cultura. La nova llengua "civilitzada" els obrirà les portes a la civilització i al món modern. És la "cultura" contra la "ignorància". Heus ací plantejada una batalla imperialista. En aquest sentit, no hi haurà una veritable alliberació si continua imperant la llengua colonial. És per això que la reivindicació lingüística ha de començar quan encara no ha arribat la llibertat. Perquè si no s'aconsegueix la descolonització lingüística no és possible la descolonització **per se**. Ja ho diu la sentència, "poble que sa llengua cobra, es recobra ell mateix".

Andreu Salom i Mir.

El jesuïta, el dominic, el bisbe i el tabac (2ª part)

Aquell diumenge no fou un diumenge qualsevol. Per cap dels dos. *La dimensió del dubte* els havia abstret per complet. Cap de vostès s'atrevirà a negar-m'ho! Vull dir: Quan un capellà va a missa però no presta cap atenció al sermó del seu col·lega, per avorrit que sigui, només dues coses poden estar voltant-li al cap: una qüestió filosòfica o una dona. Quan dos capellans van a missa però no preten cap atenció al sermó del seu col·lega, per avorrit que sigui, només una cosa pot estar voltant-los al cap: una qüestió filosòfica. Aquell matí de diumenge el jesuïta i el dominic no prestaren cap atenció al sermó del senyor bisbe. Però situem-nos: tot començà cap allà les sis de la matinada d'aquell mateix diumenge, l'hora que el jesuïta s'aixecà de jeure. Déu sap més que ningú que el jesuïta és un home treballador. I els homes treballadors acostumen a necessitar un bon cafè abans de començar la jornada laboral. Aquell dia, però, no hi havia cafè a la casa del jesuïta i -ai senyor!- el tabac esdevingué el seu eventual substitut. Val a dir també que, com a tot capellà, el jesuïta es disposà a iniciar la seva primera oració diària; fou llavors quan un dubte estúpid, però a la vegada tràgic, envai els pensaments del jesuïta: *-deu esser pecat fumar i resar al mateix temps?*- es preguntà. Heus aquí la qüestió filosòfica. Posin-se a la seva pell i facin un esforç per entendre i valorar justament la *dimensió del dubte*. Com és de suposar, davant de tal conjuntura l'única solució vàlida és fer-se aconsellar per una segona persona. Això feu el jesuïta, anar a visitar el seu bon amic dominic (per cert, fumador com el que més). Entre els dos decidiren que el més coherent que podien fer era recórrer a la major sapiència d'un superior. Precisament aquell dia el senyor bisbe deia missa al poble; hi anirien i després parlarien amb ell. Dit i fet, un cop acabada la missa el bisbe els rebé a la rectoria. Per separat. Primer entrà el dominic (la seva urgència era més gran perquè, com els he dit abans, era un fumador de potada). S'inicià el diàleg:

-Senyor bisbe, acudesc a la seva presència per tal de què em resolgui un dubte que aquest matí ha sacsejat la meva ment.

-Exposa dominic, exposa.

-Senzillament voldria saber si tenc el permís de la Santa Mare Església per fumar mentre res.

-Què dius, home pecaminós!? De cap de les maneres! Com gosaries mesclar el plaer i la luxúria amb el deure sagrat de parlar-li a Déu?

-Disculpi, senyor bisbe, la meva rauxa d'imprudència i ignorància.

El dominic sortí de la rectoria amb la coa entre les cames, tot advertint el jesuïta de la denegació de la seva petició. Tot amb tot, el jesuïta s'atreví a entrar a parlar amb el bisbe. I quina degradació si no ho hagués fet!! Perquè, sorprenentment i agradable, el permís li fou concedit. Com vos podeu fàcilment imaginar, la sorpresa del dominic fou majúscula:

-Caram!, amic jesuïta, de veritat que no sé si m'ho he de creure! Però, digue'm, com t'ho has fet?

-Jo només li he demanat si podia resar mentre fumava.

(Història popular)
Jordi Sansó Florit.

Silencis

Des del meu llit amb la porta mig entreoberta entrava un raig de llum que donava sobre el meu coixí... Podia sentir el girar de papers i el soroll d'una vella calculadora que l'ajudava a fer els comptes per arribar al cap del mes. Assegut a la seva taula, on s'acumulaven papers i més papers, moltes vegades, amb les ulleres polsoses i la roba empolvada de serradís, es passava hores i hores fins arribada mitja nit...

Home callat i feiner, home que ha estimat i ha callat... Silenci oprimint dins la corassa del sofriment d'una infància terrible... obnubilada i millor oblidada... S'en va sortir... Voluntad, fermesa i capacitat de perdó.

A aquest home callat i ferme... valga avui aquest missatge de reconeixement que ens ensenyà la veritat abans de tot, a lluitar per ella, a alentat-nos i encoratjar-nos dins la vida, a ser justs amb els altres i amb nosaltres mateixos.

A n'aquest home callat, avui volem que li arribi una onada d'un dia de calma d'una platja de la nostra terra... i que li porti serenor i pau.

Aquest home callat, avui voldríem que s'omplís les mans d'amor, del gran amor que porta dins seu, i l'escampàs pel seu voltant a n'aquells que comparteixen la seva vida.

A n'aquest home callat avui voldríem s'obrissin les finestres sortissin els sentiments les ràbies i les penes angoixes i alegries i la capacitat d'oferir amb amor.

Antònia Bover Nicolau

Rondalla depravada

I amb aquesta, cent

Cent números... quasi res. És increïble com en aquest poble celebrem els esdeveniments sense saber com hi hem arribat...

Aconseguir fites amb capacitat, és una tasca prou difícil. Record els principis d'"Es Molí Nou": els nervis per arribat al final de mes i tenir tot el material de l'edició, aconseguir socis i publicitat que permetés amortitzar la publicació, les polèmiques, els escandols polítics, superar l'herència populista de l'altre publicació. "Full Parroquial Santa Bàrbara", etc. Foren, i encara ho són, les repercussions més immediates, entrebancs i missions, que una colla de gent entusiasta, haguera de superar.

Com quasi tot, sempre intent trobar-hi el sentit irònic, còmic, simpàtic, de tot el que es presenta davant meu, simplement per què la gent trobi amb els meus articles, una font de reflexió, si més no, un **transfons** literari que possibiliti entretenir al lector.

La primera Rondalla Depravada que va aparèixer, vaig intentar explicar als lectors que, la missió d'aquests articles, eren la d'extreure, de cada notícia que ens afectés com a poble, o col·lectivitat, l'essència humorística del fet. No ho he pogut aconseguir al cent per cent: Molts fets m'han omplert de ràdio i angoixa. Això ha produït un efecte negatiu sobre la filosofia dels meus articles i, per molt que ho hagi intentat, sols ha sortit això: una Rondalla Depravada plena de ràbia i angoixa.

També he tingut l'oportunitat d'accedir directament al sentit comú dels lectors; aquests han estat els articles dels quals la gent m'ha donat, en més ocasions, l'enhonorabona. No sé dir si per acció o per omisió, sempre ha passat el mateix: si criticava la col·lectivitat la crítica era dolenta, si atacava algú en concret, no rebia contesta... no ho entenc, sembla que hauria d'esser al revés.

Ara, la veritat, que la font de la meua inspiració ha dimitit, pas una autèntica crisi de personalitat. En Gabriel Cañellas m'ha donades totes les possibilitats literàries, per ell vaig començar la Rondalla Depravada, a ell anaven dedicades la majoria: ara Ell no hi és. I jo? Va pensar en Cañellas la putada que em feia si dimitia?. I ara d'on puc treure idees pels meus articles?. En Cañellas, quan era president, me va donar molts de motius per queixar-me, ara que ja no hi és, encara me'n dóna.

En definitiva, us demano ajuda i solidaritat: donau-me suport en aquests moments de crisi i donau-me suport pel moment difícil que estic travessant. Si no podeu que en Cañellas torni esser president, al menys, que en Soler fiqui la pota... serà l'única manera de superar-ho.

Enhonorabona pels cent encerts d'"Es Molí Nou".

Jaume Sansó i Caldentey.

BAR CA'S ROS

Avda. Escoles, 4 - VILAFRANCA

Especialitat en
tapes variades
i berenars

Molts d'anys a la revista

LLIBRES

Llibres escollits

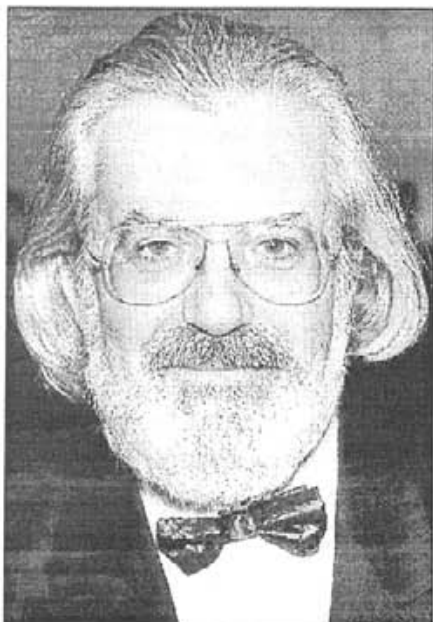
Aquest mes la secció anirà dedicada a Michael Ende. Que va morir el passat 29 d'agost a l'edat de 65 anys. Era conegut mundialment pels seus llibres per joves i per nins. Les seves obres han estat traduï-

des a més de trenta idiomes i se n'han venut més de desset milions d'exemplars.

Michael Ende va néixer a Alemanya l'any 1929. Fill de pintor surrealista Edgar Ende. Va estudiar a l'Escola de Teatre de Cambra de Munic. Treballa uns quants anys d'actor però ho deixa per ser escriptor.

Els seus llibres destaquen per la conjunció de mons reals i fantàstics, de poesia i tensió narrativa, la caracterització enginyosa dels personatges. La seva primera novel·la segueix Jim Botó i Lluc, el maquinista amb la que va guanyar el seu primer premi. Més endavant publica Momo, que ens ocuparem més, la següent novel·la és Enguldor de somnis. L'any 1979 publica el llibre que el convertiria en un mite. La Historia Interminable. L'únic llibre que va escriure per adults segueix El mirall en el mirall. El seu darrer treball és, El pecat del desig. Encara queda per publicar, Lirum Larum. Una de les frases més famoses que va dir és la següent: "La fantasia és una capacitat originària i anàrquica dels homes".

Margalida Sansó.

Bàrbara Sansó Portell, fotògrafa

-Quin és el darrer llibre que has llegit?

"Paula", d'Isabel Allende. És un llibre que m'ha agradat per veure la capacitat que tenim les persones de fer front a les adversitats que se presenten al llarg de la vida,

i que qualsevol cosa que passa sempre pots treure una cosa positiva.

-Quins són els dos llibres que t'han agradat més?

"El hombre estepario", de German Gess, i "Justine", de Lawrence Durrell, aquest darrer forma part del Quartet d'Alexandria.

-Quin llibre recomanaries?

"Las nueve revelaciones", de James Regfield. Mostra una altra manera de viure que és diferent a la que ens tenen acostumats i perquè ensenyi a mirar més cap a un mateix i no cap a defora. Si tothom ho llegeix hi hauria més harmonia en el món que estam i en conseqüència en l'altra gent.

Bartomeu Mascaró i Sansó, professor

-Quin és el darrer llibre que has llegit?

"El valle de los caballos", de Jane M. Aurel. M'agrada molt tot i que està dins una col·lecció de quatre toms. Descriu molt bé la manera de ser de l'home Cromanyó i del

Nehardental i els seus descobriments. És a la vegada novel·la i història. Descriu molt bé l'harmonia que hi hauria d'haver entre l'home i la natura.

-Quins són els dos llibres que t'han agradat més?

"El clan del oso cavernario", de Jane M. Aurel, i "La piràmide asesinada", de Cristian Jacq, que descriu com era la societat egípcia i que anaven més avançats que la cultura actual.

-Quin llibre recomanaries?

"El nom de la rosa", d'Umberto Eco. Amb aquest llibre me passa una cosa molt curiosa. Erem quatre amics i només teníem un llibre i l'havien de tenir llegit abans que s'estrenés la pel·lícula i anàvem fent torns per poder-lo llegir. La part més difícil del llibre són les cinquanta primeres pàgines, quan arribes en aquest punt el llibre ja és més bo de seguir.

BIBLIOTECA DE VILAFRANCA

Horari:

De dilluns a divendres

de 18'00 a 20'00 hs.

Dilluns, dimecres

i divendres

de les 10'00 a les 13'00

COL·LABORACIÓ

Bonany

Per aquells que no han tingut la sort de néixer a Vilafranca, el poble és una carretera voltada de cases que obliga a alen- tir la velocitat del cotxe quan vas cap a les costes de Llevant o quan, de Llevant, et dirigeixes a Ciutat. Melons -"Es millors melons de Mallorca", diu el tòpic-, paradetes amb tomàtiques, fruita diversa i sobretot, bunyols i orellanes acabats de fer, quan n'és temps. Un parell de teuleres a la sortida i un pujol amb una ermita al damunt, com tants d'altres de Mallorca. I poca cosa més.

Per a mi, en canvi, mallorquí

d'adopció i una mica manacorí per matrimoni, Vilafranca té una signifi- cació especial. Fa més de vint-i-sis anys, l'endemà d'un sant Antoni vi- tenc, em casava a l'ermita de Bo- nany. Va ser l'inici sòlid de la meua relació sentimental, cultural i social amb Mallorca. El pas determinant de la teoria a la pràctica. Fins aquell moment, per a mi, Mallorca era una llengua compartida, un estol d'es- criptors de primera magnitud i un paisatge mitificat per plomes i pin- zells il·lustres. A partir de Bonany, Mallorca va esdevenir una realitat potser no tan mítica, però molt més viscuda, sentida a la pell i estimada com només pots estimar aquelles co- ses que coneixes a fons, que sents i saps teves i ben teves.

Els passavolants que es queixen que el poble els obliga a reduir la ve- locitat o que s'aturen a comprar alls, cebes, melons, tomàtiques, bunyols i orellanes, no saben que a Vilafranca es fa una revista que suara mateix arriba al número cent i que com tota la premsa de la part forana és un ins- trument decisiu en la recuperació de les nostres senyes d'identitat, co- mençant per la llengua i acabant per la comunicació entre veïnats. Enho- rabona, molts d'anys i canya!, amics de Molí Nou.

Jaume Fuster

President de l'Associació d'Escrip- tors en Llengua Catalana.

Taller
**CA'N
BOTELLES**

*Joan Riera Botellas
AL SEU SERVEI*

*Reparació de
MOTOS, CICLOMOTORS
I BICICLETES*

*Especialitat: MOUNTAIN BIKE
Distribuïdor bicicletes CONOR*

*Molts d'anys a la
revista Es Molí Nou*

C/. Reis de Mallorca, 25 - Tel. 56 06 19 - Vilafranca

**FUSTERIA
BOVER**

PORTES VIDRIERES,

PERSIANES, ARRAMBADORS

I TUTTI FUSTA

C/. Dels Rocabertí, 29 - Tel. 56 01 05

"SA NOS TRA"

CAIXA DE BALEARS

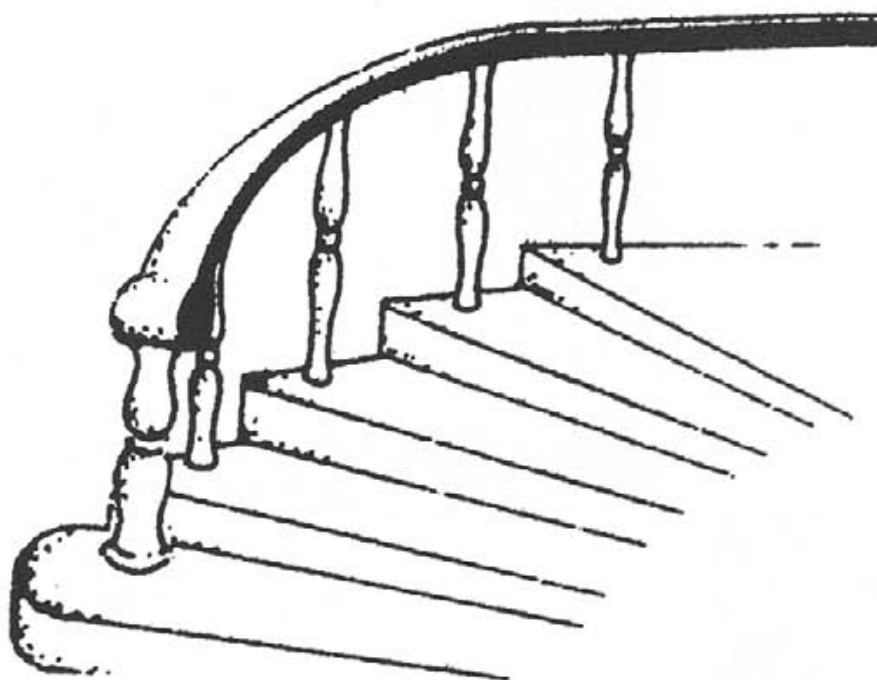
*Enhorabona pel
número 100
i per seguir
treballant per
la cultura*

FUSTERIA
RIBOT • NICOLAU C.B.

RN

*Sempre al costat del poble.
Sempre amb "Es Molí Nou".*

Enhorabona!

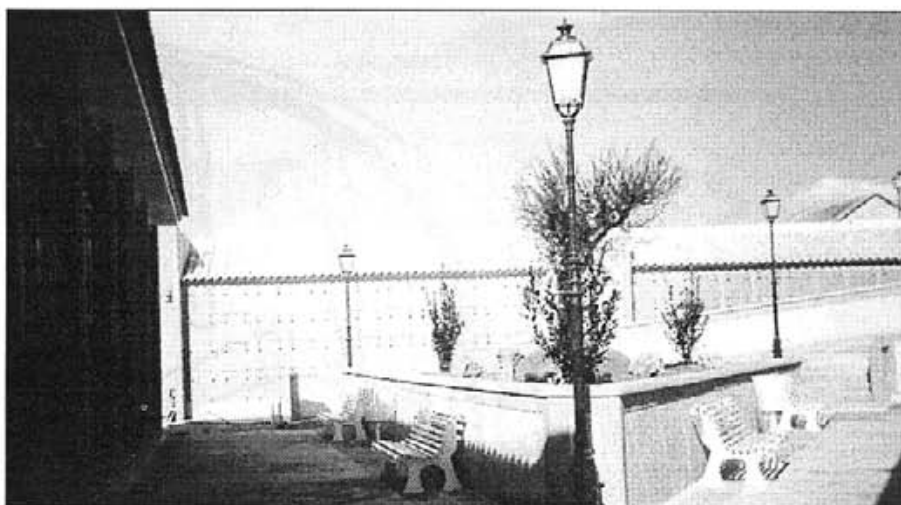
*Portes • Vidrieres
Persianes i Arrambadors*

C/. Ramón y Cajal, 20 • Tel. 83 03 61 • PETRA

El cementiri esdevingué jardí a la diada de Tots Sants

Les noves obres d'ampliació es mostraren als visitants

La diada de Tots Sants estigué marcada per les noves obres d'ampliació del cementiri ja que quasi tothom aprofità el dia per visitar les noves instal·lacions i aprofitar per comprar les tombes, nínxols, columbaris i capelles que quedaven per vendre. L'empresa Ciment Armat donà les gràcies a tot el poble de Vilafranca per l'interès mostrat envers les recents obres mitjançant una circular de salutació. Però apart de les obres, el cementiri ofería un aspecte magnífic, les flors cobrien el camp sant de racó a racó, ben bé pareixia un jardí.

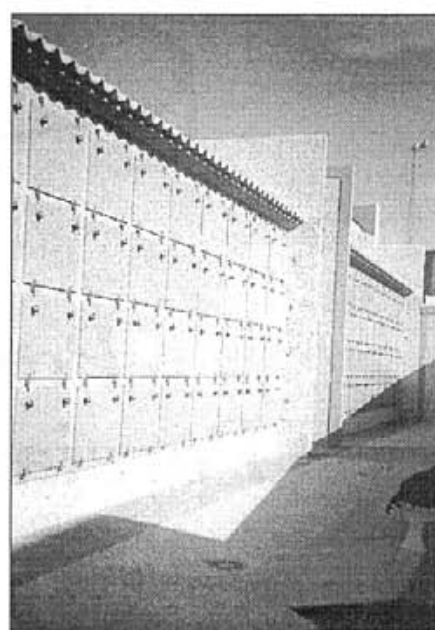
Placeta interior de les noves obres.

Capelles

Forn crematori de corones i flors

Nius nínxols.

ARMERIA

FERRETERIA

BONANY

**LLOGUER MAQUINÀRIA
CONSTRUCCIÓ**

C/. Pare Perelló, 10 - Tel. 83 00 52 - PETRA

ELECTRIFICACIONS I FONTANERIA

HUGUET • BARCELÓ, S.L.

CALEFACCIÓ • AIRE CONDICIONAT
DEPURACIÓ PISCINES • ENERGIA SOLAR
BOMBES SUBMERGIDES • ANTENES TV

Ctra. Palma, 28 • Tels. 56 01 19 - 56 05 90 • VILAFRANCA

**Cristòfol Soler
a Vilafranca**

El nou president de la Comunitat Autònoma, seguint les visites que fins ara ve mantenint amb els batles i regidors de tots els municipis, visità el nostre poble el passat mes de setembre juntament amb Bartomeu Reus i Rosa Estaràs i mantingueren una xerrada on es tractà la problemàtica que viu el nostre poble, principalment la carretera.

(Redacció).

**Consell Insular
de Mallorca**

*La Conselleria de Cultura del
Consell Insular de Mallorca
vos dóna l'enhorabona
en aquesta fita.*

Felicitats pel n° 100

La represa esportiva. 1986-1995

Guillem Mas

Jaume Vidal

Antoni Sansó

Primera temporada del C.F. Vilafranca

L'any 1983, després d'uns greus incidents en el Camp d'Esports d'Es Molí Nou vengué la prohibició de la pràctica del futbol amb el tancament del Camp de Futbol. Però el futbol no morí, perquè cada any per les festes de la Beata; se celebraven els habituals tornejos de la Beata de Futbet. Malgrat aquesta pràctica estiuenca el 24 de setembre de 1989, després de 6 anys d'inactiu futbolístic, es tornaven a obrir les portes del Camp de Futbol. Tot era un clam!. Tornava el futbol a la Vila.

La junta directiva històrica del CF Vilafranca estava formada per: President: Bartomeu Barceló i Oliver. Vice-presidents: Llorenç Bover i Nicolau, Gabriel Barceló i Rosselló i Guillem Garí. Secretari: Joan Bauçà. Vice-secretari: Gabriel Gelabert i Noguera. Tresorer: Amador Barceló. Vocals: Melsion Martí, Joan Nicolau Matheu, Pere Garí i Ferriol.

En acabar la històrica temporada 89/90, el primer equip del CF Vilafranca acabà classificat en quart lloc; els benjamins quedaren penúltims i els alevins per la meitat de la taula. La temporada 90/91,

El 24 de setembre de 1989, després de sis anys d'inactivitat futbolística, es tornaven a obrir les portes del Camp de Futbol. Tot era un clam!. Tornava el futbol a la Vila.

aquest equip quedà campió del grup B de la Tercera Regional. La qual cosa suposà l'ascens directe i el reforçament de la plantilla per afrontar una nova temporada a una categoria superior.

91/92 El Vilafranca jugà a la Segona Regional. Nou president: Joan Nicolau i Mateu. Com a equip acabat d'ascendir, principiant en la categoria quedà classificat a mitjans de la taula.

Setembre 1992.- Torxa Olímpica: En commemoració de la celebració de l'Olimpiada a Barcelona '92, el 23 de juliol de 1992; passà la torxa olímpica pel nostre poble amb olor de multituds amb un cert aire de catalanitat. El relleu vila-

franquer fou a càrrec d'en Mateu Morlà de mans del batle de la Vila, en Joan Bauçà, el qual entre centenars de senyeres catalanes i aplaudiments; es passejà per la carretera fent honor de vilafranquer campió.

La temporada 92/93 comença de nou, el Vilafranca es reforçà i aconseguí l'ascens directe a la Primera Regional.

Des d'aquesta temporada ençà el Vilafranca amateur milita a la Primera Regional.

En menció a la cantera, des dels històrics benjamins; s'ha fet una gran promoció que perdura fins ara. No és d'estranyar que la nostra cantera tan mal cuidada per afavorir al primer equip, no hagi tret el cap del fons. Durant aquests deu anys, les grans estrelles futbolístiques se n'han anat del nostre poble per anar a jugar amb una gent molt més preparada. Tanta sort que enguany podem breviar de tenir tots els equips possibles en totes les categories. Una mostra més, que l'esport vilafranquer segueix viu, ben viu, i per molt de temps!

ESPORTS

Voleibol:

Octubre 1987: A causa de les dificultats econòmiques i esportives, l'equip absolut de voleibol es retirà.

Fou una vertadera llàstima perquè durant molts anys el voleibol havia representat l'esport vilafranquer.

Març 1989: Després d'un any d'inactivitat, el voleibol es tornà a practicar a Vilafranca. En aquest any l'equip vilafranquer va estar a punt de pujar a segona divisió, un partit contra el Petra ho impedí.

Gener 1992: Aquest any es disputà el primer torneig mixt de voleibol amb una participació de sis equips:

- Sense nom
- Un caramull
- Cas Xaves
- No ho sé.
- Gimnàs Huguet.

Febrer 1993: El Tejar Balear jugà el IV torneig de Penyes que es jugà a Manacor.

L'equip vilafranquer quedà en una merescuda novena posició amb 20 punts.

Juny 1993: Un caramull, s'Esquitx, Nins, Gimnàs Huguet, Estels i Bar Anit foren els equips participants del III torneig de La Beata del qual Un Caramull en quedà campió.

Març 1994: L'equip absolut femení es proclamà campió de la Segona Divisió Balear després de guanyar a s'Arenal i al Llucmajor.

Gràcies al títol de campiones l'equip vilafranquer tengué l'oportunitat de jugar la lligueta d'ascens a la Primera Divisió Nacional.

Maig 1994: L'equip vilafranquer

L'equip femení no pujà per la manca d'un pavelló cobert

Maig 1994: L'equip vilafranquer aconseguí pujar de categoria i així poder jugar a Primera. El Vilafranca aconseguí aquesta victòria a s'Arenal, però la manca de pavelló cobert va fer que no fos possible aquest ascens. Fou una vertadera llàstima.

aconseguí pujar la categoria i així poder jugar a Primera. El Vilafranca aconseguí aquesta victòria a s'Arenal, però la manca de pavelló cobert va fer que no fos possible aquest ascens. Fou una vertadera llàstima.

Maig 1995: Aquesta temporada tal vegada hagi estat una de les més bones que ha realitzat el voleibol.

En aquesta temporada han jugat les categories següents: Benjamins, infantils femení, infantil masculí, cadet femení, juvenil masculí, femení absolut i mixte de penyes. Cal donar les gràcies a tots els jugadors que han col·laborat d'una manera desinteressada, i gràcies a ells el voleibol segueix sent un dels màxims representants de l'esport vilafranquer.

Novembre 1995: Les cadetes femenines no han començat la lliga d'una bona manera. L'equip vilafranquer va perdre contra el Bunyola per un clar 3-0 (15-8; 15-6 i 15-1). La derrota fou merescuda, el Vilafranca jugà un partit molt dolent. Tot i això l'equip no s'ha desanimat i té l'esperança de guanyar el seu pròxim partit a casa contra el Manacor.

Un caramull, equip destacat del torneig d'estiu

El voleibol masculí també ha destacat al nostre poble

ESPORTS

Ciclisme

Ja fa nou anys des de que en Toni Mascaró va quedar en tercera posició en el Pla de Mallorca. Aquest any fou l'any on es van començar a barellar-se en Toni Mascaró amb la directiva, tot va ser provocat per una caiguda a pocs metres de la meta i la manca d'ajuda per la part del nostre equip. En Toni relativa així el final de la darrera etapa:

"Abans d'arribar a Sineu i mentre corria a la roda del petrer Rosselló vaig ésser objecte d'una tancada de part d'un altre corredor petrer que em va fer anar quasi dins la cuneta. Aquesta tancada fou aprofitada per Rosselló per distanciar-se uns vint metres. Ja dins Sineu, uns 200 metres abans d'arribar i al intentar reduir les distàncies amb Rosselló, vaig topar-me dins la corba amb un corredor al qui vaig intentar esquivar amb tan mala fortuna que vaig caure i, després, ja no va haver-hi cap opció per recuperar el temps perdut".

Aquí es demostrà que el petrer sempre anava ben acompanyat, en canvi en Toni s'ho havia de guanyar ell mateix.

"Crec que si el president s'hagués comportat com a tal, hagués fet la reclamació oportuna perquè em donàssim el mateix temps del qui m'acompanyaven en el moment de la caiguda".

L'enfadament d'en Toni anava més lluny:

"El millor pel Club Ciclista seria que l'actual president se n'anàs ja que si l'any que ve hi ha la mateixa política, jo no correré amb el club de Vilafranca".

En Toni va començar la seva vida ciclista als dinou anys, començà a córrer per l'equip de Cala Millor amb els amateurs, on els primers mesos li venia just arribar a la meta. Després ja passà a córrer a Vilafranca, on va córrer la Volta a Mallorca de veterans, per invitació. L'any vinent ja correu el Pla de Mallorca d'amateurs, i el guanyà.

I fins fa tres anys no ha tornat a córrer a la nostra vila.

Cronometrades:

Des de fa tres anys la Societat Esportiva Vilafranca començà a organitzar la cronometrada del Pla de Mallorca, sempre amb molt d'èxit. La cronometrada sempre s'ha anat fent del restaurant Es Cruce, es lladroners i Vilafranca; i viceversa.

El primer any, on es demostrà el bon nivell dels corredors Vilafranquers, encara que guanyà, com no, en Pere Ferriol. Quan

Antoni Mascaró, millor ciclista local dels darrers deu anys

Antoni Mascaró va ser portada en el primer número d'Es Molí Nou, just acabava de començar la seva carrera ciclista, i ara el podem considerar el millor corredor vilafranquer de la darrera dècada

a l'equip Es Cruce-Can Botelles, els millors classificats foren en Jaume Català, en Joan Miquel Barceló i en Damià Martí.

I Memorial Jordi Nicolau "Penya"

Ja s'han celebrat dos memorials, en memòria del difunt Jordi Nicolau, sempre organitzat per la Societat Esportiva Vilafranca.

En Jordi va ser tercer classificat als Jocs del Mediterrani i participà, entre altres, a la Volta Ciclista a Mèxic, Volta Ciclista a Catalunya i fou seleccionat per l'equip olímpic per disputar les olimpíades de Roma. Jordi sens dubte és el millor corredor, tant per intel·ligència com per velocitat, que ha tingut el nostre poble.

Atletisme

II Memorial Aina Ramon Mayordomo

El primer memorial a Aina Ramon Mayordomo fou al novembre del 93, hi va haver una molt bona assistència de públic, i també de participants; per retre el primer memorial encara que l'any vinent en venqués un altre, a Aina. D'aquesta manera el Club Atletisme Fidipides i la nostra vila rendiren un homenatge a una de les millors jutges de carrera que ha donat la nostra comunitat.

En quant a la cursa vos podem dir que hi participaren tretze equips, un d'ells femení que comptava amb la presència de l'atleta vilafranquera Margalida Arbona; també entre els atletes hi havia dos vilafranquers, Miquel "Firestone" i Macià Galmés "Mec".

Mateu Morlà campió de la VII Marató Internacional de Calvià

Ja fa cinc anys d'ençà que en Mateu Morlà fou campió de la VII Marató Internacional que es disputà a Calvià.

La prova consistia en fer un recorregut de 42.195 metres que en Mateu la pogué fer en tres hores i cinc minuts dos menys que l'any anterior. La nostra Vila aportà cinc participants i d'aquesta manera Vilafranca fou el poble que aportà més atletes.

Mateu Morlà, campió d'Europa

Amb l'equip Benjamí

El C.F. Vilafranca es projecta com a ferm aspirant al títol de Regional Preferent

Primer equip

Murense, 1 - CF Vilafranca, 2.- El primer equip del CF Vilafranca va jugar el seu quart partit a Muro, guanyant pel resultat de 2-1. Recordant que el Murense és un equip que aquest any va descendir de la Regional Preferent i que és un dels fermes candidats per retornar a la Regional Preferent, el Vilafranca va demostrar el seu gran nivell.

Juvenils

Margaritense, 5 - CF Vilafranca, 4.- L'equip dels juvenils vilafranquers va debutar a la lliga amb una derrota davant el Margaritense per 5-4. Va ser un partit molt dur ja que no varen mancar els incidents propi d'un partit d'aquestes característiques. Cal recordar els dos punts de sutura que li varen haver de posar a en Guillem Garcia quan va rebre un cop de puny al cap d'un contrari.

***

Primer equip

CF Vilafranca, 2 - Cas Concos, 0.- El primer equip del CF Vilafranca va tornar a guanyar en la cinquena jornada de la Primera Regional. Va ser un partit difícil, ja que el Cas Concos (darrer classificat) va plantejar més dificultats de les esperades. Fins ja ben entrada la segona part, l'equip vilafranquer no va aconseguir marcar els seus dos gols.

Juvenils

CF Vilafranca, 4 - Sóller B, 1.- Els juvenils vilafranquers aconseguiren la primera victòria de la temporada davant el segon equip juvenil sòllerenc. El partit que es presentava complicat, va ser guanyat per una perfecta defensa, un perfecte mig camp i una excepcional

Un poble esportiu

El que ningú em podrà refutar és que Vilafranca sempre ha estat un poble esportiu. Els principals esports són practicats a la nostra vila, prova d'això és que tenim un fenomenal planter de jugadors, els que realitzen els principals esports amb entusiasme i il·lusió. El futbol, el voleibol, el ciclisme, el tennis taula, la defensa personal, el karate, i l'atletisme són els principals esports que els joves i no tan joves vilafranquers passen el seu temps lliure. Ja des de mitjans segle XX, el futbol era el principal esport practicat pel jovent vilafranquer, que ja pasats un parell d'anys arribaren a les cotes superiors del futbol balear. Sis anys de multa per uns greus incidents no aturaren la pràctica de l'esport. El voleibol, el ciclisme, el tennis taula, s'obriren camí perquè ara ja a les acaballes de segle poguem estar orgullosos del nostre poble. Ara només cal cuidar, formar, ajudar,... a aquests joves i no tan joves; perquè en el futur no tan llunyà vilafranca segueixi essent un poble esportiu.

Guillem Mas i Barceló.

- Després de guanyar per 0-3 al Verge de Lluc, el primer equip consolida el lideratge*
- Els juvenils guanyen espectacularment per 10-1 a Ses Salines*
- Els infantils encara no han trobat el nivell de la passada temporada*
- Els cadets disputen la Copa President, pensan en l'inici de temporada*

davantera.

***

Primer equip

Pla de na Tesa, 1 - CF Vilafranca, 3.- El primer equip vilafranquer guanyà amb comoditat al Pla de na Tesa, en un partit de claríssim domini vilafranquer. Amb aquests nous tres punts i les ensopegades dels també màxims aspirants; el CF Vilafranca den Pep Sansó, es col·loca en la primera posició amb quinze punts i confirmant-se com a un líder ferme i sòlid per aconseguir l'ansiat ascens a la Regional Preferent.

Juvenils

Montaura, 4 - CF Vilafranca, 1.- La segona visita a domicili dels juvenils vilafranquers, serví per encaixar la segona derrota de la temporada. L'equip d'en Monserrat i den Llorenç, molt adormit, va voler treure el partit endavant a la segona part, però ja va ser massa tard. L'equip de Mancor amb un joc molt senzill va guanyar amb facilitat als juvenils. Amb aquesta nova ensopegada els juvenils es col·loquen en la posició número deu amb tan sols tres punts.

Benjamins Futbol 7

Porreres, 3 - CF Vilafranca, 6.- El primer partit dels petits vilafranquers es va salvar amb una victòria molt treballada. El Vilafranca de Futbol 7, que juga en el grup D, va ser superior al conjunt porrerenc; que amb els tres primers punts es col·loca en la quarta posició de la categoria base del futbol balear.

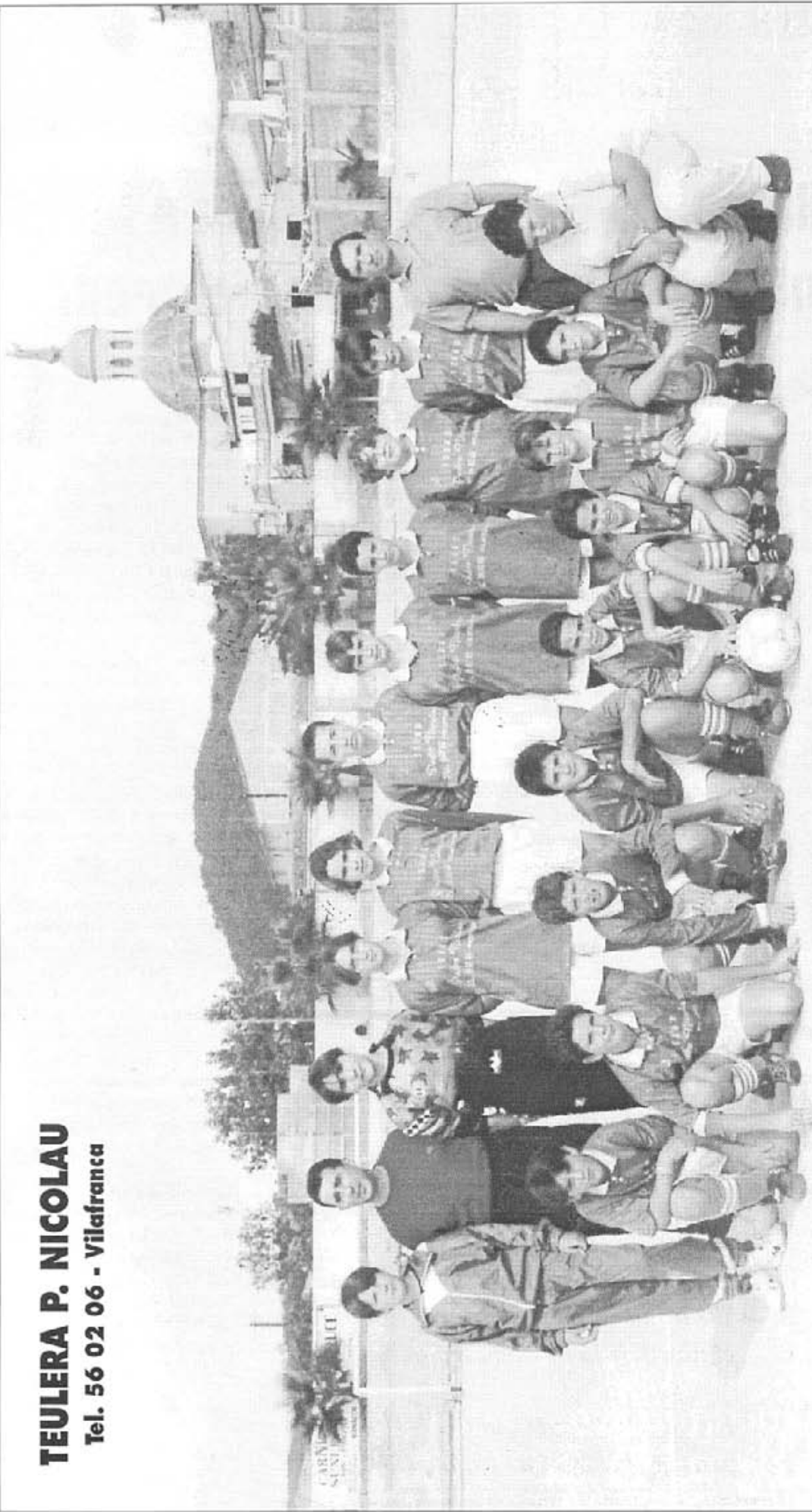
***

Primer equip

CF Vilafranca, 2 - Algaida, 0.- El camp de futbol d'es Moll

TEULERA P. NICOLAU

Tel. 56 02 06 - Vilafranca

Amb l'equip Infantil

Nou, torna a veure a un equip campió i amb grans aspiracions a l'ascens. Un partit dur i al mateix temps difícil va ser resolt amb un bon plantejament digne d'un líder. S'ha demostrat que l'equip de la mà d'en Pep Sansó no tem a ningú.

Juvenils

CF Vilafranca, 10 - Ses Salines, 1.- Els juvenils vilafranquers donaren una pallisa (10-1) a un penós equip com és el Ses Salines. Ja només en el temps de descans, els vilafranquers ja guanyaven per 5-0 per llavors acabar d'arreglar-lo tot. El gol visitant fou de pena màxima i a més inexistent.

Cadets - Copa president

CF Vilafranca, 4 - Petra, 5.- El primer partit oficial dels cadets a Vilafranca serví per encaixar una derrota molt justa, ja que si el partit hagués durat una mica més, podrien haver empatat i fins i tot guanyar després d'una gran remuntada.

Benjamins Futbol 7

CF Vilafranca - Algaida.- El partit fou aplaçat pel mal estat en què es trobava l'arena del camp d'es Molí Nou després de la pluja que caigué durant el capvespre.

***

Primer equip

Sant Jordi, 2 - CF Vilafranca, 3.- Partit complicat en què el Vilafranca va confirmar la seva condició de líder indiscutible de la Primera Regional. Amb aquesta nova victòria a camp extern el nostre primer equip es mantén com a líder indiscutible i en solitari de la Primera Regional.

Juvenils

Juventut Sallista At., 3 - CF Vilafranca, 1.- Partit contra el tercer classificat que deixa patent la seva posició. El Vilafranca va ser un equip molt apagat i adormit, que tan sols va poder marcar un gol i de penalti. La nefasta actuació de l'àrbitre va perjudicar sèriament al conjunt vilafranquer;

que després del partit va sobre que l'àrbitre era natural d'Inca. Evidentment, cadascú agrena cap a ca seva.

Cadets - Copa President

Can Picafort, 5- CF Vilafranca, 0.- Partit molt dolent dels cadets vilafranquers, davant un gran conjunt com és el Can Picafort. Res pogueren fer els cadets davant el líder del grup de la Copa President. Dos partits, dues derrotes. Millors temps arribaran.

Infantils

CF Vilafranca, 2 - Montuïri, 2.- Partit molt igualat dels infantils. Per a ser el primer partit de lliga, varen causar una bona impressió. Només s'aconseguí un punt, però que fa gust a victòria ja que empatar contra el Montuïri sempre és bo.

Benjamins - Futbol 7

S'Arenal, 6 - CF Vilafranca, 4.- Els benjamins vilafranquers no pogueren fer res davant un s'Arenal en alça. Els benjamins

demostraren el seu esperit per això no bastà per poder empatar o per tan sols guanyar el partit.

***

Primer equip

CF Vilafranca, 3 - Colònia, 0.- Còmoda victòria del Vilafranca davant un equip molt dolent en joc. El nostre líder reafirma de cada vegada més les seves aspiracions per aconseguir l'ascens directe a la Regional Preferent. L'equip den Pep Sansó, és elogiat per tots els diaris mallorquins.

Juvenils

CF Vilafranca, 4 - Porto Cristo, 3.- Difícil victòria dels juvenils vilafranquers davant un dels cuers de la Tercera Regional. Els vilafranquers de moment es troben imbatuts en el Molí Nou, malgrat que a camp contrari encara no hagin pogut treure ni un punt.

Cadets - Copa President

CF Vilafranca, 2 - Olímpic Manacor, 2 - Gran remuntada

FUSTERIA GALMÉS, S.L.

Fabricació pròpia de:

Portes, vidrieres, persianes, armaris, arrambadors, mobles de cuina i bany, vidrieres assolapades per aïllament d'exterior

Carrer Sta. Bàrbara, 62 - Tel. 56 00 71 - Vilafranca de Bonany

SUPERMERCAT

MARGARITA

SPAR

Amb l'equip Cader

dels cadets davant un Olímpic molt confiat que per poc no se'n van de buit de Vilafranca, primer punt dels cadets en aquesta copa President.

Infantils

CE Manacor, 4 - CF Vilafranca, 2.- Derrota dels infantils en camp manacorí. Davant un equip molt més superior, els vilafranquers lluitaren de valent donant una bona impressió en un camp certament difícil.

Benjamins - Futbol 7

CF Vilafranca, 6 - Santanyí, 5.- Justa victòria dels benjamins davant un Santanyí molt lluitador. Els vilafranquers donaren mostra de superioritat però hagueren de suar-se la victòria.

***

Guillem Mas i Barceló

En Tomeu Penya dóna cent mil pessetes al futbol base vilafranquer

Quan acaba de començar la temporada per al futbol base vilafranquer, ja ha arribat la primera alegria per la directiva i pels jugadors. Com sabem la gran afició del cantautor vilafranquer Tomeu Penya per l'esport futbolístic del nostre poble, va fer una donació

econòmica al club. La donació econòmica fou de cent mil pessetes que foren molt ben rebudes pel club vilafranquer. Segons fonts del club, aquesta donació den Tomeu Penya, serveix per comprar xandalls i noves camisetes pel futbol base del club. I parlant de camisetes,

els Benjamins F-7 de Vilafranca promocionaran en les seves camisetes a la Perruqueria Payeres, els Infantils promocionaran a la teulera vilafranquera den Pere Nicolau; i els juvenils al Pub s'Altell. Els cadets i el primer equip els segueix patrocinant el Bar Es Cruce.

AUTO SERVEI CA'N JOAN

LES MILLORS OFERTES AL MILLORS PREUS

C/. Joan Barceló, 27 - Tel. 56 05 61 - Vilafranca de Bonany

Pub S. Atell

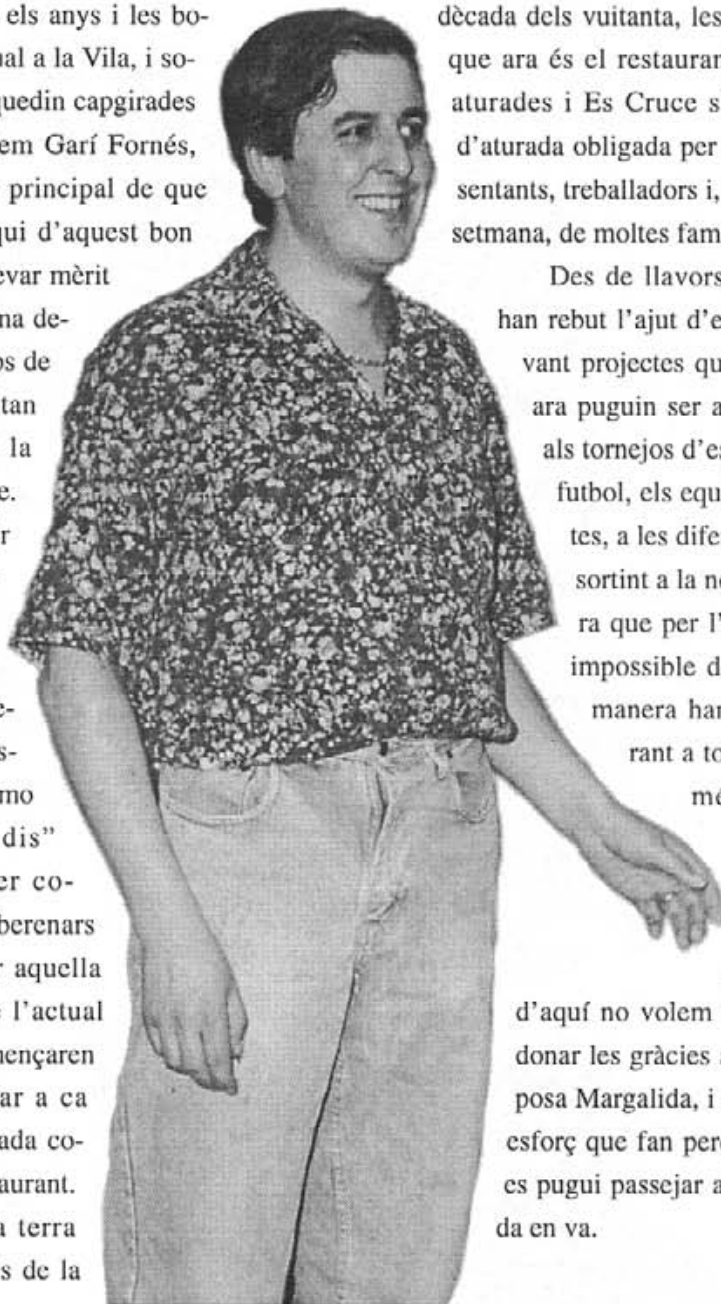

Amb l'equip Juvenil

Restaurant Es Cruce o el suport continu a l'esport

Redacció.- Malgrat passin els anys i les bones condicions de l'esport actual a la Vila, i sobretot el futbol o el voleibol, quedin capgirades ningú podrà negar que Guillem Garí Fornés, d'"Es Cruce", és el culpable principal de que l'esport vilafranquer gaudesqui d'aquest bon nivell. No voldria amb això llevar mèrit a tota aquella gent que de forma desinteressada perden tot el temps de lleure perquè els al.lots i no tan al.lots puguin córrer darrera la pilota el dissabte o el diumenge.

Poca gent hagués pogut dir fa un grapat d'anys que aquella ferreria que instal.là en "Caiatano" en "Es Coscolls", vora "Ses Basses", esdevindria l'ànima del nostre esport. I és que amb els anys, l'amo en Bernat de "son Arlandis" comprà aquella ferreria per començar a vendre refrescos i berenars als turistes que passaven per aquella contrada. Amb l'obertura de l'actual "Tejar Balear" els obrers començaren a passar l'estona del berenar a ca l'amo en Bernat i aquella parada començà a agafar forma de restaurant. Convertida Mallorca en una terra plenament turística, a principis de la

dècada dels vuitanta, les obres de construcció del que ara és el restaurant pràcticament no s'han aturades i Es Cruce s'ha convertit en un lloc d'aturada obligada per tots els camioners, representants, treballadors i, principalment els caps de setmana, de moltes famílies i amics.

Des de llavors, han estat molts els qui han rebut l'ajut d'en Guillem per tirar endavant projectes quasi sempre lucratiu com ara puguin ser aquell equip que participà als tornejos d'estiu de futbol, el club de futbol, els equips de voleibol, als ciclistes, a les diferents entitats que han anat sortint a la nostra vila i un llarg etcètera que per l'espai que disposem seria impossible desvetllar, que d'una altra manera han duit el nom del restaurant a tots els racons de l'illa i en més d'una ocasió fora d'ella.

Parlar d'Es Cruce podria resultar molt llarg però des d'aquí no volem fer res més que no sigui donar les gràcies a en Guillem i la seva esposa Margalida, i mostrar-lis que el continu esforç que fan perquè el nom de Vilafranca es pugui passejar arreu de Mallorca no queda en va.

Joan Bauçà Alzamora

PINTURA I DECORACIÓ

C/. Major, 48 • Tel. 83 00 88 • 07250 - **PETRA**

**RESTAURANT
ES CRUCE**

Amé l'equip de Primera Regional

NOTICIARI

Noticiari de la Vila

Les Verges '95

La dematinada de dia 21 d'Octubre com és tradicional, els joves de la Vila anaren a cantar serenates a les fadrines i no tan fadrines. Els més atrevists obrien les portes de ca seva i els convidaren a bunyols i mistela.

A les botigues de la carretera, com cada any, feren bunyols i orellanes, el que provocà que aquesta s'impregnàs de l'oloreta característica de l'oli calent.

Robatoris

Durant les darreres setmanes de setembre i mitjan octubre se produïren robatoris als comerços i a cases particulars. Se dóna la circumstància que a pobles del voltant també n'hi hagué sobre tot a les cases de foravi-la en què robaven les garroves i les ametles que havien collit. Ja ho sabeu, anau alerta i si notau res estrany cridau al telèfon 062.

Andreu Bauçà a l'Alguer

El jove vilafranquer i col.laborador de la revista Andreu Bauçà, que aquest curs impartirà classes a l'illa de Sardenya, més concretament al municipi de l'Alguer. Allà n'Andreu farà classes de català a l'ajuntament d'aquest municipi.

Terratrèmol a la vila

El passat 2 de novembre es va poder sentir a alguns indrets del poble un petit tremolor de terra que originat devers Sant Joan i Montuïri, que no provocà ni danys materials ni humans.

Canvi de delegat d'Esports

Vos volem fer saber que en Damià Nicolau "Gostí" ja no serà el delegat d'Esports de l'Ajuntament i que aquest càrrec l'ocuparà n'Andreu Bover.

Margalida Sansó.

Defuncions

Maria Morlà Nicolau, morí dia 6-10-95, als 81 anys.

Maria Rosselló Vidal, morí dia 21-10-95 als 77 anys.

Magdalena Morlà Gelabert, morí dia 24-9-95.

Federació de Petita i Mitjana Empresa de Mallorca

En data nou d'octubre de 1995 es va convocar als socis de PIMEM de Vilafranca en el Saló d'Actes de l'Ajuntament de Vilafranca. L'assistència entre els associats va esser molt important i la presència d'empresaris no associats també.

Es comentaren els temes de subvencions de la conselleria d'Indústria i de la conselleria d'Hisenda, es va informar del programa operatiu per al desenvolupament de les Zones Rurals de l'Objectiu 5B i es va estudiar el pro-

jecte per posar en funcionament un Mercat Agroalimentari i Artesanal una vegada s'hagin acabat les obres de desviació de la carretera. Entre d'altres temes, també es va tractar la constitució d'una Associació d'empresaris de Vilafranca. La reunió fou presidida pel Secretari Territorial de PIMEM de zona Antoni Gayà Batlle que va informar que la nova oficina de Manacor està situada en el c/ Major, nº 23 a. Telf. 84 41 48.

Psicomotricitat

Des de fa temps es sap que la maduració i el funcionament normal del Sistema Nerviós és una condició imprescindible per el desenvolupament PSÍQUIC.

Aquest procés de maduració del Sistema Nerviós depén de l'activació del cervell, i de la qualitat i quantitat dels estímuls sensorials i de l'educació psicomotriu que s'ha rebut.

La Psicomotricitat ofereix a l'infant la possibilitat de a partir dels 2 anys i fins els 6-7 a nys oferir una sèrie d'activitats i exercicis que permeten a l'infant expressar-se, manifestar-se, trobar solucions, posar a prova la seva creativitat, d'educar el seu ritme corporal, de treballar els aspectes espaials, la lateralitat, l'esquema corporal...etc, etc i altres aspectes que formen part d'un llistat llarg, que entra dins el programa que treballam cada curs.

Antònia Bover Nicolau

S'EI XAM

*Amb tu
és melassa*